

Stichting
Pensioenfonds **TDV**

**Jaarverslag
2012**

Stichting Pensioenfonds TDV

Jaarverslag 2012

42e Boekjaar

Stichting Pensioenfonds TDV
Zutphenseweg 51
Postbus 318
7400 AH Deventer
Telefoon : 0570 - 682116
Telefax : 0570 - 682019
Handelsregister nr. 41244237
Website : www.sptdv.nl

Inhoud

Karakteristieken van het pensioenfonds	4
Voorwoord	6
Meerjarenoverzicht	7
1. Verslag van bestuur en directie	8
1.1 Algemeen	8
1.2 Pensioenen	12
1.3 Financiële positie van het fonds	14
1.4 Beleggingen	17
1.5 Risicobeheer	24
1.6 Ontwikkelingen na balansdatum	26
2. Verslag van de Visitatiecommissie	27
3. Verslag van het verantwoordingsorgaan	29
4. Jaarrekening 2012	30
4.1 Balans (activa)	30
4.2 Staat van baten en lasten	31
4.3 Kasstroomoverzicht	32
4.4 Toelichting op de jaarrekening 2012	33
4.4.1 Algemene toelichting	33
4.4.2 Waarderingsgrondslagen	33
4.4.3 Toelichting op de balans	36
4.4.4 Toelichting op de staat van baten en lasten	40
4.4.5 Risicoparagraaf	42
4.4.6 Actuariële analyse	44
5. Overige gegevens	46
5.1 Resultaatbestemming	46
5.2 Actuariële verklaring	46
5.3 Controleverklaring van de externe accountant	47
6. Bijlagen	48
6.1 Begrippenlijst	48

Karakteristieken van het pensioenfonds

Profiel

Stichting Pensioenfonds TDV (vervolgens in dit verslag te noemen TDV) is belast met de uitvoering van de pensioenregelingen van Ardagh Metal Packaging Netherlands B.V. (afgekort Ardagh MPN), haar rechtsvoorgangers en aangesloten ondernemingen. Deze uitvoering omvat het deskundig en objectief adviseren met betrekking tot pensioenzaken, het administreren en uitbetalen van pensioenen alsmede het op solide wijze beleggen en beheren van de pensioenpremies, de beleggingsopbrengsten en het pensioenvermogen.

Organisatie per 31 december 2012

Bestuur

Voorgedragen door de directie van Ardagh MPN:

F.A. Möller (voorzitter)

dr. ir. J.E. Jongsma

drs. H.J. Veld RA

J.C.E.M. Vissers

Voorgedragen door de Centrale Ondernemingsraad van Ardagh MPN:

mevrouw E. van Buiten

drs. F.C.L. Terpstra RA

Voorgedragen door de pensioengerechtigden:

J. Eisen (secretaris, tot 11 juni 2012)

L.M.O. van Montfort (secretaris)

B.P. Hess (vanaf 17 december 2012)

Voor de voorbereiding of uitvoering van bestuursbesluiten kunnen commissies of werkgroepen worden ingesteld.

Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan is als volgt samengesteld:

drs. B.P. Hess (voorzitter), namens de pensioengerechtigden (tot 17 december 2012)

G.H.F. ter Horst, namens de pensioengerechtigden

A. Makken, namens de Centrale Ondernemingsraad van Ardagh MPN

A.J. van Oortmarssen (secretaris), namens de Centrale Ondernemingsraad van Ardagh MPN

drs. J.H. Soenveld, namens de werkgever

drs. E.E.W. Vriens, namens de werkgever

mevrouw drs. W.J. Oosterveld-Sanders (voorzitter) namens de pensioengerechtigden, vanaf 17 december 2012

Het verantwoordingsorgaan heeft de bevoegdheid een oordeel te geven over het handelen van het bestuur.

Deelnemersraad

TDV heeft geen deelnemersraad. In een eind 2006 gehouden raadpleging hebben de pensioengerechtigden zich uitgesproken voor directe vertegenwoordiging in het bestuur van het pensioenfonds.

Beleggingsadviescommissie

TDV kent een uit zes leden bestaande beleggingsadviescommissie (BAC). De commissie adviseert het bestuur bij het vaststellen van het beleggingsbeleid en houdt toezicht op de uitvoering ervan. De samenstelling van de commissie is als volgt:

A.M.J. de Bekker AAG (voorzitter)

drs. J.C.P.M. van Erp

drs. A.C.M. Groeneveld

dr. ir. J.E. Jongsma (vanaf 20 april 2012)

drs. Th.W.F. Hillen RBA

drs. F.C.L. Terpstra RA

drs. H.J. Veld RA (tot 20 april 2012)

Uitvoeringsorganisatie

Het bestuur heeft het dagelijks beleid opgedragen aan een van de werkgever onafhankelijke uitvoeringsorganisatie. Dit betreft de administratieve uitvoering van de pensioenregelingen, de financiële administratie en het beheer van het vermogen van TDV. De medewerkers van de uitvoeringsorganisatie zijn formeel wel in dienst van Ardagh MPN, maar leggen louter verantwoording af aan het bestuur van TDV.

Personele bezetting

Directeur	drs. Th.W.F. Hillen RBA
Pensioenadministratie	M.C. Kuik A.E. Wallinga
Financiële administratie	D.G. Schimmel
Direct vastgoed	G. Wessels
Secretariaat	E. Peeters-Bolink J.G. Rauwerdink-Wamelink

Externe ondersteuning

Certificerend Actuaris	Towers Watson Netherlands B.V., Amsterdam
Adviserend Actuaris	Sprenkels & Verschuren B.V., Amsterdam
Accountant	PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Groningen
Algemeen adviseur	A.M.J. de Bekker AAG
Compliance officer	Ir. F.W. Savrij Droste

Kenmerken pensioenregeling

De huidige pensioenregeling (pensioenregeling 2006) van TDV is een middelloonregeling en voorziet in een ouderdomspensioen vanaf 65 jaar en een nabestaandenpensioen op opbouwbasis. Er geldt geen minimum toetredingsleeftijd. Het pensioen is gebaseerd op de pensioengrondslag. De pensioengrondslag is het vaste jaarsalaris vermeerderd met de vakantietoeslag en verminderd met de franchise. Voor de deelnemer die geheel arbeidsongeschikt raakt, wordt het deelnemerschap voor maximaal 75% voortgezet zonder dat de deelnemer daarvoor nog premie verschuldigd is. Voor gedeeltelijk arbeidsongeschikte deelnemers geldt een gedeeltelijke premievrije voortzetting van het deelnemerschap. De pensioenregeling kent verscheidene flexibiliseringsmogelijkheden. Werknemers in regelmatige ploegdienst kunnen op vrijwillige basis gebruik maken van een regeling die voorziet in een tijdelijke aanvulling op het nabestaandenpensioen. Dit nabestaandenpensioen wordt aan de partner uitgekeerd tot de maand waarin de deelnemer 65 jaar zou zijn geworden.

Hiernaast is er een aantal overgangsregelingen van kracht waaraan bepaalde deelnemers voorwaardelijke rechten kunnen ontlenen.

Voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 en werknemers van Ardagh Services Netherlands B.V. (tot 1 januari 2013) geldt een andere pensioenregeling (pensioenregeling 2004, respectievelijk pensioenregeling Ardagh Services Netherlands B.V.). De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de pensioenregeling 2006 zijn dat het ouderdomspensioen ingaat op 62-jarige leeftijd (voor werknemers van Ardagh Services Netherlands B.V. is de pensioenrichtdatum 65 jaar) en dat het nabestaandenpensioen verzekerd is op risicobasis. Deelnemers in dienst van Ardagh MPN geboren vóór 1 januari 1950 kunnen gebruik maken van een regeling voor vervroegde uittreding (de zogenaamde TOP (Tijdelijk Ouderdoms Pensioen)). De TOP-regeling wordt uitgevoerd door het bedrijfstakpensioenfonds PME (Pensioenfonds van de Metalekro).

Communicatie

TDV hecht veel waarde aan duidelijke en tijdige informatieverstrekking over pensioenzaken ten behoeve van de deelnemers, de gewezen deelnemers en de pensioengerechtigden. Het communicatiebeleid is vastgelegd in een communicatieplan.

Veel informatie is te verkrijgen via de website: www.sptdv.nl. Alle deelnemers ontvangen het pensioeninformatiebulletin "Pensioenblik". Door middel van dit bulletin worden deelnemers periodiek op de hoogte gebracht van actuele zaken. In de juli-uitgave wordt een verkort jaarverslag gepubliceerd. Jaarlijks ontvangen de actieve deelnemers een gespecificeerde opgave van hun actuele pensioenaanspraken (Uniform Pensioenoverzicht, UPO). Voor de gewezen deelnemers is de frequentie eenmaal in de vijf jaar. De pensioengerechtigden ontvangen jaarlijks een opgave van hun pensioenaanspraken (pensioenopgave) en een opgave van het in het voorafgaande jaar uitgekeerde pensioen (jaaropgave). Gedetailleerde informatie over TDV staat vermeld in de statuten van het fonds. De pensioenregelingen zijn vastgelegd in een pensioenreglement. Zowel de statuten als het pensioenreglement zijn op aanvraag verkrijgbaar.

In de documentatie over pensioenen worden veelvuldig vaktermen gebruikt. TDV probeert dit zoveel mogelijk te vermijden, maar er valt vaak niet aan te ontkomen. Dat geldt ook voor dit jaarverslag. Daarom is achterin als bijlage een uitgebreide begrippenlijst opgenomen.

Voorwoord

In 2012 verbeterde de dekkingsgraad van TDV van 97,8% per ultimo 2011 naar 105,3% per ultimo 2012. Hierdoor bevindt TDV zich per eind 2012 niet meer in een situatie van een dekkingstekort (dekkingsgraad onder 104,2%). Wel heeft TDV nog een reservetekort (dekkingsgraad onder 116,5%).

De verbetering van de dekkingsgraad was niet voldoende om per 1 januari 2013 de pensioenaanspraken en pensioenrechten te kunnen verhogen.

De verbetering van de dekkingsgraad is te danken aan een uitstekend beleggingsresultaat. In 2012 behaalde TDV een beleggingsresultaat van 17,5%. Op alle onderdelen van de portefeuille werd een positief resultaat behaald. De portefeuille overige beleggingen leverde het hoogste rendement (19,3%), de portefeuille vastgoed het laagste (2,8%). Het behaalde rendement van de portefeuille lag ruim hoger dan het rendement van de strategische normportefeuille (11,5%).

Aandelenbeurzen begonnen het jaar positief. In het voorjaar was er een terugval, maar na de uitspraken van de president van de Europese Centrale Bank (ECB), de heer Draghi, sloeg het sentiment om en kenden de aandelenmarkten een sterk jaareinde. De heer Draghi verklaarde dat de ECB alles zal doen wat nodig is om de euro te redden. Hierdoor verdween veel onrust op de markten. Ook in 2012 daalde de rente verder. Vooral in het voorjaar trad er een sterke daling op door de onrust in het eurogebied. Daarna trad een stabilisatie op en veranderde de rente niet veel meer. Een rentedaling is ongunstig voor de financiële positie van pensioenfondsen.

In 2012 was het onderwerp pensioen wederom veel in het nieuws. Dit betrof enerzijds de politieke ontwikkelingen rondom pensioenen en anderzijds de financiële positie van de pensioenfondsen.

Begin 2012 moesten veel (103) pensioenfondsen aankondigen dat zij, indien hun financiële positie niet substantieel zou verbeteren, per 1 april 2013 de pensioenen en pensioenaanspraken zouden moeten verlagen. TDV behoorde daar niet bij. In april 2013 bleek dat uiteindelijk 66 pensioenfondsen gedwongen waren om de pensioenen en pensioenaanspraken te verlagen.

Op politiek gebied kreeg Nederland te maken met twee akkoorden: het zogenaamde lenteakkoord en in het najaar het regeerakkoord van kabinet Rutte 2. In beide akkoorden werden maatregelen aangekondigd met betrekking tot de AOW-leeftijd en pensioenen. In tegenstelling tot de afspraken uit het pensioenakkoord tussen werkgevers en werknemers in 2011, is de AOW-leeftijd al per 1 januari 2013 verhoogd (in het pensioenakkoord zou dat pas in 2020 gebeuren) en wordt de AOW-leeftijd versneld verder verhoogd. Dit geldt niet voor de pensioenrichtdatum, deze blijft tot 2014 op 65 jaar. In 2014 zal de pensioenrichtdatum verhoogd worden naar 67 jaar en wordt de maximale fiscaal toegestane pensioenopbouw verlaagd. In het regeerakkoord is in een verdere verlaging van de maximale fiscaal toegestane pensioenopbouw voorzien (vanaf 2015). Afgewacht moet worden of dit ook daadwerkelijk doorgevoerd zal worden.

Per 1 juli 2013 zal naar verwachting de wet voor de inrichting van bestuur van pensioenfondsen ingevoerd worden. In het voorstel moeten pensioenfondsen een keuze maken uit drie bestuursmodellen. Pensioenfondsen krijgen een jaar de tijd om een nieuw model te implementeren. Het bestuur zal in 2013 in overleg treden met alle betrokken partijen om tot een goede keuze te komen.

Het pensioenakkoord zal niet in 2014 maar in 2015 in werking gaan treden. Het pensioenakkoord kan voor deelnemers grote gevolgen hebben. Ook over dit onderwerp zal het bestuur vanaf de tweede helft van 2013 in overleg treden met alle betrokken partijen. Goede communicatie is essentieel en het bestuur zal er op toezien dat dit tijdig en zorgvuldig gebeurt.

Jaarlijks dient TDV het in 2009 ingediende herstelplan te evalueren. Uit de evaluatie in 2012 kwam naar voren dat TDV naar verwachting voor eind 2013 (wettelijke termijn van 5 jaar vanaf eind 2008) uit de situatie van een dekkingstekort zal komen en binnen de wettelijke termijn (eind 2023) uit het reservetekort.

Uitvoeringskosten hebben een belangrijke invloed op het resultaat voor deelnemers. Het bestuur is verheugd dat de uitvoeringskosten bij TDV onder het landelijk gemiddelde liggen.

In juni 2012 is de heer Eisen teruggetreden als secretaris van het bestuur. De heer Eisen was een nauw betrokken en actief bestuurslid met veel oog voor detail. Het bestuur is hem erkentelijk voor zijn inspanningen voor TDV.

Het bestuur

Meerjarenoverzicht

		2012	2011	2010	2009	2008
Aantal verzekerden per 31 december						
Deelnemers		1.021	1.056	1.117	1.185	1.272
Gewezen deelnemers		2.038	2.068	2.118	2.023	1.984
Pensioengerechtigden		3.229	3.287	3.315	3.353	3.358
		6.288	6.411	6.550	6.561	6.614
Pensioenen (x € 1.000)						
Premies en koopsommen		7.422	5.937	5.058	5.462	4.462
Pensioenuitkeringen		19.709	19.499	19.247	18.730	19.105
Pensioenvermogen¹⁾						
Technische voorzieningen ²⁾		427.399	375.574	361.292	333.505	305.613
Dekkingsgraad		105,3%	97,8%	102,8%	102,6%	95,8%
Vereiste dekkingsgraad		116,5%	117,2%	117,1%	118,2%	113,9%
Beleggingen (x € 1.000)						
Belegd vermogen		424.318	373.192	358.831	331.398	303.269
Beleggingsopbrengsten ³⁾						
- Direct		18.984	18.220	18.032	14.001	11.673
- Indirect		46.702	11.430	25.834	29.123	-52.946
Totaal beleggingsresultaat ⁴⁾		17,5%	8,3%	13,1%	14,3%	-16,3%
Na renteaftrekking		nvt	nvt	nvt	nvt	-12,6%
		2013	2012	2011	2010	2009
Pensioenuitvoeringsgegevens (x € 1)						
Franchise	15.137	14.824	14.511	14.274	14.027	13.617
Pensioenpremie Ardagh MPN						
Ouderdomspensioen (% van pensioengrondslag)	32,7%	31,25%	26,4%	23,4%	24,4%	20,0%
Pensioenpremie Ardagh Services Netherlands B.V.	nvt	26,0%	22,5%	18,0%	18,3%	15,0%
Indexatie per 1 januari						
- Deelnemers Ardagh MPN	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	5,78%
- Deelnemers Ardagh Services Netherlands B.V.	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,31%
- Gewezen deelnemers	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,85%
- Pensioengerechtigden	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	2,85%

¹⁾ Pensioenvermogen is het totaal aan activa minus de schulden.

²⁾ De technische voorzieningen zijn inclusief de voorziening voor de regeling Sociaal Plan en de voorziening voor herverzekerde rechten en is gebaseerd op de nominale marktrente per 31 december van het betreffende jaar.

³⁾ Vanaf 2011 heeft er een verandering plaatsgevonden in de verdeling tussen directe- en indirecte beleggingsopbrengsten. Derhalve is er geen aansluiting met voorgaande jaarverslagen.

⁴⁾ Vanaf 2009 wordt het rendement van de renteaftrekking meegenomen in het totale beleggingsresultaat.

1. Verslag van bestuur en directie

1.1 Algemeen

De belangrijkste ontwikkeling voor TDV in 2012 was, dat door de stijging van de dekkingsgraad van 97,8% naar 105,3%, TDV uit de situatie van een dekkingstekort (dekkingsgraad lager dan 104,2%) kwam. Dit is te danken aan het uitstekend beleggingsresultaat (17,5%). De introductie van de zogenaamde Ultimate Forward Rate (UFR, zie verder in het verslag) heeft hierbij ook geholpen, zei het voor TDV in beperkte mate.

In 2012 was het onderwerp pensioen wederom veel in het nieuws. Dit betrof enerzijds de politieke ontwikkelingen rondom pensioenen (zoals het pensioenakkoord, nieuw bestuursmodel en regeerakkoorden) en anderzijds de financiële positie van de pensioenfondsen.

Het pensioenakkoord en AOW-datum

Het kabinet Rutte 1 had besloten om met ingang van 1 april 2012 de AOW niet meer in te laten gaan op de eerste dag van de maand waarin iemand de AOW-leeftijd bereikt, maar op de dag dat iemand daadwerkelijk 65 wordt. Dit levert de overheid een flinke besparing op. Vooral nog sluit TDV zich hier niet bij aan en blijft de ingangsdatum van het pensioen van TDV de eerste dag van de maand.

In 2011 was er een zogenaamd pensioenakkoord gesloten tussen de Stichting van de Arbeid en het kabinet. Het akkoord behoeftte nog veel uitwerking voordat het in wetgeving omgezet kon worden. Na de val van het kabinet Rutte 1 werd in mei tussen een aantal politieke partijen een lente akkoord gesloten ten aanzien van bezuinigingen in 2013. Een onderdeel van dit akkoord was een snellere verhoging van de AOW-leeftijd (naar 67 jaar). In het pensioenakkoord was afgesproken dat de AOW-leeftijd pas in 2020 naar 66 jaar zou worden verhoogd en vanaf 2025 eventueel verder verhoogd zou worden. Daarmee leek het pensioenakkoord op losse schroeven komen te staan. Dat bleek echter mee te vallen. Sociale partners en pensioenfondsen praten met elkaar over de implementatie van het akkoord. In mei 2012 presenteerde demissionair minister Kamp een hoofdlijnennotitie over de wettelijke kaders behorende bij het nieuwe pensioenakkoord. Dit gaf de pensioensector wel richting, maar de notitie behoeftte nog veel nadere uitwerking. Door de val van het kabinet Rutte 1 heeft dit vertraging opgelopen. In november 2012 kondigde de nieuwe staatssecretaris belast met pensioen-zaken (Klijnsma) aan dat de nieuwe wetgeving niet per 1 januari 2014 in werking zal treden, maar per 1 januari 2015.

Invoering van het pensioenakkoord kan voor deelnemers grote gevolgen hebben. Er dient een keuze gemaakt te worden tussen een nominaal of reëel pensioen. Het voert te ver om hier in het jaarverslag diep op in te gaan. Heel in het kort komt het op het volgende neer:

Bij een nominaal pensioen staat de hoogte van het uit te keren pensioen min of meer vast, maar is er minder kans dat de pensioenuitkeringen (-aanspraken) aan de (loon)inflatie aangepast worden. De uitkeringen (aanspraken) kunnen slechts verlaagd worden in geval van een (langdurig) slechte financiële positie van het fonds. Bij een reëel pensioen worden de pensioenen jaarlijks verhoogd met de (loon)inflatie. Indien de financiële positie van het fonds niet toereikend is, worden de pensioenuitkeringen (-aanspraken) meteen verlaagd, maar wel gespreid over maximaal 10 jaren.

Op de studiedag 2012 heeft het bestuur uitgebreid stilgestaan bij het pensioenakkoord. Het bestuur is zich goed bewust van de mogelijke gevolgen en hecht groot belang aan een nauwkeurig proces om de veranderingen door te voeren. Goede communicatie is essentieel en het bestuur zal er op toezien dat dit tijdig en zorgvuldig gebeurt.

Nieuw bestuursmodel

Verder stond er per 1 januari 2013 een wetswijziging betreffende het bestuursmodel van pensioenfondsen op de politieke agenda. Ook die heeft vertraging opgelopen. De voorziene ingangsdatum is nu 1 juli 2013. In het voorstel kan het pensioenfonds een keuze maken uit drie modellen:

1. Paritair bestuur met externe deskundigen

Het bestuur kan maximaal twee externe deskundigen toevoegen aan het huidige paritaire model. Dit versterkt de deskundigheid.

2. Onafhankelijk model

Het bestuur kan kiezen voor een onafhankelijk bestuursmodel. Het pensioenfonds wordt dan bestuurd door externe bestuurders. In dit model zijn werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden vertegenwoordigd in het belanghebbendenorgaan. Zij hebben advies- en instemmingsbevoegdheden.

3. Gemengd bestuursmodel

In een gemengd bestuursmodel zijn de uitvoerende en toezichthoudende bestuursleden vertegenwoordigd in het bestuur. Er hoeft dan geen apart intern toezichtsorgaan te worden ingesteld. Het bestuur kan kiezen tussen drie varianten:

- Paritair gemengd model: de uitvoerende bestuurders zijn de bestuursleden namens de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden, de niet-uitvoerende (toezichhoudende) bestuursleden zijn externen.
- Omgekeerd gemengd paritair bestuur: de uitvoerende bestuurders zijn externen, de niet-uitvoerende (toezichhoudende) bestuursleden zijn de bestuursleden namens de werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden.
- Onafhankelijk gemengd bestuur: zowel de uitvoerende als de niet-uitvoerende bestuursleden bestaan uit externen. Werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden zijn in dit model vertegenwoordigd in het belanghebbendenorgaan.

Pensioenfondsen krijgen een jaar de tijd om een nieuw model in te voeren. Het bestuur zal in 2013 in overleg treden met alle betrokken partijen om tot een goede keuze te komen.

Regeerakkoord kabinet Rutte 2

In september werd een nieuw kabinet geformeerd, Rutte 2. In het regeerprogramma zitten een aantal maatregelen die pensioenen behoorlijk raken. Ten eerste werd de verhoging van de AOW-leeftijd ten opzichte van het lenteakkoord verder versneld en eerder ingevoerd. In plaats van in 2014 is de AOW-leeftijd in 2013 al verhoogd. Daarnaast heeft het kabinet plannen om de pensioenopbouw fiscaal te beperken. In het voorstel wordt een maximum gesteld aan het opbouwpercentage (1,75% per jaar) en aan het pensioengevend salaris (€ 100.000). Dit voorstel moet nog door het parlement worden goedgekeurd. Of deze voorstellen zonder wijzigingen door het parlement zullen worden aangenomen is lang niet zeker.

De snellere verhoging van de AOW-leeftijd heeft met name gevolgen voor deelnemers die gebruik maken van vroegpensioenregelingen, zoals de TOP-regeling. De TOP-uitkering stopt op de eerste dag van de maand waarin een deelnemer de leeftijd van 65 jaar bereikt. De AOW-uitkering gaat dan echter nog niet in. Het pensioen gaat dan overigens wel in. Hierdoor missen deelnemers gedurende een bepaalde periode een stuk inkomen. De regering heeft besloten om voor mensen met een laag pensioen een regeling in te stellen die deze groep voor het gemis aan AOW compenseert.

Pensioeningangsdatum

De AOW-ingangsdatum is inmiddels verhoogd. Bij TDV is de pensioeningangsdatum nog steeds 65 jaar. Dit gaat zeer waarschijnlijk veranderen. Per 1 januari 2014 wordt de fiscale ruimte voor de pensioenopbouw ingeperkt. Het opbouwpercentage mag maximaal 2,15% (was 2,25%) bedragen voor pensioenen met als ingangsdatum de dag waarop iemand 67 jaar wordt. Indien een pensioenfonds besluit de pensioeningangsdatum op 65 jaar te laten wordt de pensioenopbouw nog verder ingeperkt. Het bestuur zal in 2013 in overleg treden met sociale partners over deze fiscale wijziging. Het ligt in de lijn der verwachting dat bij TDV de pensioenrichtleeftijd naar 67 jaar verhoogd zal worden. Het gevolg hiervan is dat deelnemers vanaf 2014 een pensioen gaan opbouwen met als pensioenrichtleeftijd 67 jaar, waardoor deelnemers ten opzichte van de huidige systematiek minder pensioen gaan opbouwen. De tot 2014 opgebouwde rechten met pensioenrichtleeftijd 65 jaar worden door deze maatregel niet aangetast. TDV biedt deelnemers de mogelijkheid de daadwerkelijke pensioendatum te verschuiven. Deelnemers hebben dus de mogelijkheid om eerder dan de nieuwe pensioenrichtdatum van 67 jaar met pensioen te gaan.

Ultimate Forward Rate

Als onderdeel van het zogeheten septemberpakket (2012), heeft het Ministerie van Sociale Zaken de zogenaamde Ultimate Forward Rate (UFR) geïntroduceerd. Bij de UFR is het uitgangspunt dat op de lange termijn (looptijden vanaf 20 jaar) wordt toegerekend naar een vaste rente, in plaats van de daadwerkelijke markttrente. Een reden hiervoor was, dat er naar de mening van veel deskundigen geen goede markt is voor rentes met looptijden langer dan 20 jaar. Als gevolg van de UFR wordt de financiële positie van pensioenfondsen minder gevoelig voor renteschommelingen. Vanaf eind september 2012 houdt TDV bij het vaststellen van de dekkingsgraad rekening met de UFR. Op de studiedag heeft het bestuur zich uitvoerig laten voorlichten over de gevolgen van de UFR voor TDV.

Financiële positie pensioenfondsen

Op grond van de evaluatie van de herstelplannen per eind 2011 moesten veel (103) pensioenfondsen begin 2012 aankondigen dat zij, indien hun financiële positie niet substantieel zou verbeteren, per 1 april 2013 de pensioenen en pensioenaanspraken zouden moeten verlagen. Dit wordt ook wel korten genoemd. TDV behoorde daar niet bij. In april 2013 bleek dat uiteindelijk 66 pensioenfondsen gedwongen waren om de pensioenen en pensioenaanspraken te verlagen.

Bestuur en organisatie

In juni 2012 is de heer Eisen om gezondheidsredenen teruggetreden als secretaris van het bestuur. Hij is vervangen door de heer Hess. De heer Hess was voorzitter van het verantwoordings-orgaan. Bij de benoeming als bestuurslid is de heer Hess afgetreden als voorzitter van het verantwoordingsorgaan. De heer Van Montfort heeft de functie van secretaris van de heer Eisen over-

genomen. De heer Eisen was een nauw betrokken en actief bestuurslid met veel oog voor detail. Het bestuur is hem erkentelijk voor zijn inspanningen voor TDV.

De heer Hess is in het verantwoordingsorgaan opgevolgd door mevrouw Oosterveld-Sanders.

Gezien het toenemende belang van risicomanagement heeft het bestuur besloten een risicocommissie in te stellen. Twee bestuursleden maken deel uit van deze commissie (de heren Hess en Jongsma).

Goed pensioenfondsbestuur

Toezichthouders (De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM)) leggen grote nadruk op de deskundigheid van besturen. Per 1 januari 2011 is de Beleidsregel Deskundigheid 2011 (in 2012 is de naam gewijzigd in Beleidsregel Geschiktheid 2012) in werking getreden. Bestuurders krijgen hierdoor te maken met aanvullende en aangescherpte eisen. Of een bestuurder deskundig is moet blijken uit zijn/haar opleiding, werkervaring en vaardigheden (competenties). In april 2011 hebben de pensioenkoepels, inmiddels verenigd in de Pensioenfederatie, nieuwe aanbevelingen gedaan die toezien op een nadere invulling en versterking van deskundigheid, vaardigheden en professioneel gedrag van pensioenfondsbestuurders. Deze aanbevelingen geven een groot aantal suggesties om ervoor te zorgen dat bestuurders van pensioenfondsen deskundigheden en competenties bezitten die passen bij hun verantwoordelijke taak. Naar aanleiding van de aanbevelingen heeft de Pensioenfederatie in oktober 2011 een herziene versie van het Plan van Aanpak Deskundigheidsbevordering gepubliceerd. Het bestuur heeft in 2012 het deskundigheidsplan aangepast aan deze nieuwe eisen en aanbevelingen.

Er zijn in 2012 twee klachten binnengekomen. Deze zijn in korte periode afgehandeld.

Het verantwoordingsorgaan heeft geen informatie gevraagd over terugstortingen van TDV aan de werkgever.

Risicobeheer

DNB legt veel nadruk op risicobeheersing. Dit aspect heeft ook de volle aandacht van het bestuur, de BAC en de directie. Het bestuur heeft besloten om voor de verdere professionalisering van het risicobeheer een externe partij in te schakelen. Daarnaast is er een risicocommissie ingesteld, waar twee bestuursleden deel van uitmaken. Naar verwachting zal het project eind 2013 zijn afgerond. Het bestuur heeft dan de beschikking over een geautomatiseerd systeem waarin de belangrijkste risico's, de genomen beheersmaatregelen, rapportages en verrichte controles vastliggen.

Financieel crisisplan

Op 10 december 2011 is de Beleidsregel financieel crisisplan van kracht geworden. Ieder pensioenfonds dient een financieel crisisplan op te stellen. Het bestuur heeft in 2012 een financieel crisisplan opgesteld. Het financieel crisisplan geeft een beschrijving van de maatregelen die het bestuur op korte termijn kan inzetten indien de dekkingsgraad te laag is of snel daalt. Deelnemers zijn over het financieel crisisplan geïnformeerd door middel van een samenvatting van het plan in de Pensioenblik van juli 2012. In 2013 zijn er kleine aanpassingen gemaakt. Onderstaand zijn de belangrijkste elementen nogmaals weergegeven (inclusief de aanpassingen van 2013).

Er is sprake van een crisis als de dekkingsgraad onder de 100% komt. Maatregelen die het bestuur dan kan nemen zijn een verzoek aan de werkgever voor een bijdrage (eventueel in de vorm van een achtergestelde lening) of het verlagen van de pensioenen en pensioenaanspraken.

Het bestuur onderkent ook zorgwekkende situaties. Dit is onder andere het geval indien de indexatieachterstand is opgelopen tot meer dan 10%. Dan is een bijdrage aan de werkgever vragen de enig mogelijke maatregel die het bestuur kan treffen. Het bestuur zal dit alleen doen indien de dekkingsgraad hoger is dan de dekkingsgraad vanaf het niveau waar toeslagen toegekend kunnen worden (110%). Het bestuur wil er op wijzen dat de werkgever geen enkele verplichting heeft om te voldoen aan een verzoek om een bijdrage.

Vrijstelling voor de bedrijfstakpensioenregeling

Ardagh MPN is vrijgesteld van verplichte deelname in en premiebetaling aan het bedrijfstakpensioenfonds PME. De vrijstelling wordt verleend onder het voorschrift dat de pensioenregeling ten minste gelijkwaardig is en blijft aan de pensioenregeling van PME. Dit wordt periodiek door PME getoetst. Een dergelijke toets heeft in 2012 plaatsgevonden. PME concludeert dat er nog steeds aan de gestelde voorwaarden wordt voldaan en heeft op grond hiervan de vrijstelling verlengd tot 1 januari 2016.

Informatie vanuit toezicht van DNB en de AFM

DNB heeft een onderzoek gedaan naar de pensioenadministratie bij een aantal pensioenfondsen (Quinto-P). De conclusie is dat de pensioenadministratie voor verbetering vatbaar is. DNB verzoekt pensioenfondsen om kritisch het administratieproces te (laten) onderzoeken op mogelijke foutieve aanspraakberekeningen. Naar aanleiding van deze brief heeft het bestuur besloten om in 2013 via een steekproef de berekeningen van de pensioenaanspraken te controleren.

In 2012 heeft DNB een themaonderzoek uitgevoerd hoe besturen van pensioenfondsen omgaan met de bevindingen van het intern toezicht. Geselecteerde fondsen werden verzocht om het rapport van het intern toezicht naar DNB te sturen en een vragenlijst in te vullen. TDV heeft dit gedaan. TDV werd niet geselecteerd voor de tweede fase van dit onderzoek.

Verder heeft DNB een themaonderzoek uitgevoerd naar het beleid en de beheersomgeving rondom innovatieve beleggingen. In een brief heeft DNB pensioenfondsen geïnformeerd over de generieke uitkomsten van het onderzoek. DNB schetst een aantal aandachtspunten en geeft daar een toelichting op. Deze informatie is te gebruiken om te beoordelen in hoeverre de relevante aandachtspunten van toepassing zijn. De BAC heeft de aandachtspunten bekeken en besproken en kwam tot de conclusie dat de aandachtspunten maar beperkt van toepassing zijn bij TDV. Van de aandachtspunten die wel van toepassing zijn, zal in 2013 een evaluatie worden gemaakt.

Aan het einde van het jaar hebben DNB en AFM een sector-breed onderzoek naar de kwaliteit van financiële crisisplannen gehouden. Volgens DNB en AFM was de kwaliteit van veel financiële crisisplannen niet voldoende. Er wordt niet aangegeven bij welke fondsen dat het geval is. Er worden voorbeelden getoond die in de ogen van DNB en AFM wel goed zijn. Het is aan het bestuur om te beoordelen of het plan voldoet. Het bestuur heeft dit begin 2013 voor TDV bekeken en meegenomen bij de actualisering van de Actuariële- en Bedrijfstechnische Nota (ABTN).

De AFM heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar UPO's van arbeidsongeschikten. Uit het onderzoek bleek dat relatief veel arbeidsongeschikte deelnemers een onjuiste UPO ontvangen. De AFM heeft alle pensioenfondsen een brief gestuurd waarin hiervoor aandacht wordt gevraagd. Ook voor dit geval heeft het bestuur besloten om in 2013 via een steekproef de UPO's van arbeidsongeschikten te controleren.

De Belastingdienst is een onderzoek in de pensioensector gestart om een representatief beeld te krijgen van fiscale en overige risico's die samenhangen met vastgoedtransacties en de beheersing van deze risico's. Het betreft vastgoedtransacties in de periode vanaf 2007. Omdat TDV in deze periode vastgoedtransacties heeft gedaan, behoorde TDV bij de fondsen die bij het onderzoek betrokken waren. TDV heeft de nodige informatie verstrekt en er zijn een tweetal gesprekken met de Belastingdienst gevoerd. De belastingdienst verstrekt geen informatie over de uitkomsten van het onderzoek.

Het afgelopen jaar zijn aan TDV door toezichthouders geen dwangsommen of boetes opgelegd. Er zijn door de toezichthouder geen aanwijzingen aan TDV gegeven, noch is een bewindvoerder aangesteld of is bevoegdheidsuitoefening van organen van TDV gebonden aan toestemming van de toezichthouder.

Naleving wet- en regelgeving

Het bestuur is niet bekend met overtredingen van wet- en regelgeving.

Uitvoeringskosten

De uitvoering van een pensioenregeling brengt kosten met zich mee. Pensioenfondsen moeten de premies innen, administratie bijhouden, het vermogen beleggen en de pensioenen uitkeren. Daarnaast moeten ze de deelnemers goed informeren.

Naar aanleiding van een verkennend onderzoek van de AFM in 2011 heeft de Pensioenfederatie aanbevelingen gegeven wat pensioenfondsen inzichtelijk moeten maken, hoe dit gecommuniceerd wordt en fondsen opgeroepen deze kosten zo snel mogelijk in het jaarverslag op te nemen. TDV heeft dat in het jaarverslag 2011 al gedaan.

In onderstaande tabel¹⁾ is 2012 hieraan toegevoegd. Getallen tussen haakjes zijn van 2011.

Pensioenuitvoeringskosten	x 1.000 € 462 (475)	Per deelnemer in euro per jaar 108 (107)
Vermogensbeheerkosten		in % gemiddeld vermogen
Intern	447 (388)	0,11% (0,11%)
Extern	1.451 (1.353)	0,36% (0,37%)
Transactiekosten	406 (427)	0,10% (0,12%)

¹⁾ de externe kosten van vermogensbeheer zijn inbegrepen de interne kosten van de beleggingsfondsen waarin TDV belegt. Deze kosten komen niet apart voor in de jaarrekening.

Aantekeningen bij de tabel: TDV heeft de pensioenadministratie in eigen beheer. De pensioenuitvoeringskosten zijn een raming van het aandeel van de pensioenuitvoering in de totale kosten van de uitvoeringsorganisatie.

De kosten van vermogensbeheer bestaan uit externe kosten van vermogensbeheerders en beleggingsfondsen plus interne kosten. Interne kosten zijn een raming van het aandeel van de kosten van vermogensbeheer in de totale kosten van het pensioenbureau. De kosten van het vermogensbeheer zijn afhankelijk van de gekozen beleggingsstrategie. Bepaalde strategieën zijn duurder dan andere, maar zullen naar verwachting een hoger rendement opleveren. De kosten van het vermogensbeheer moeten dan ook in samenhang gezien worden met de behaalde rendementen. De transactiekosten betreffen een raming op basis van de gerealiseerde volumes. Bij het merendeel van de transacties betaalt TDV geen aparte commissie maar zijn de verdiensten van de tegenpartij besloten in de aan- of verkoopprijs van de belegging (zogenaamde netto prijzen).

1.2 Pensioenen

Pensioenregeling

De pensioenreglementen zijn in 2012 niet wezenlijk gewijzigd. Zie pagina 6 voor een korte beschrijving van de kenmerken van de pensioenregeling.

Verhoging pensioenaanspraken en -rechten (toeslagen)

Het toeslagenbeleid is bij TDV voorwaardelijk. Dit betekent dat het bestuur jaarlijks besluit of en in hoeverre pensioenaanspraken en pensioenrechten worden aangepast. Alleen indien het bestuur van mening is dat de financiële middelen van het fonds daarvoor toereikend zijn, zal er een toeslag worden toegekend. Er is dus geen recht op een toeslag. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen pensioenpremie betaald. De toeslagverlening wordt uit het beleggingsrendement gefinancierd.

Gezien de financiële positie van TDV, heeft het bestuur besloten de pensioenaanspraken en pensioenrechten per 1 januari 2012 niet te verhogen.

De algemene loonstijging over 2011, het uitgangspunt voor de toeslagverlening per 1 januari 2012, bedroeg 2,16%. Het totaal aan gemiste verhogingen tot en met 2012 bedroeg 8,86%.

De prijsstijging in de maand juli 2011 ten opzichte van het vorige jaar, het uitgangspunt voor de toeslagverlening voor pensioengerechtigden en gewezen deelnemers per 1 januari 2012, bedroeg 2,62%. Het totaal aan gemiste verhogingen tot en met 2012 bedroeg 7,83%.

In 2012 is de financiële positie van TDV wel verbeterd. De verbetering was echter niet voldoende om per 1 januari 2013 de pensioenaanspraken en pensioenrechten te kunnen verhogen.

Het bestuur kent geen toeslagen toe indien de dekkingsgraad lager dan 110% is.

Verzekerden

Het verzekerdenbestand is in 2012 verder afgenomen. Het aantal verzekerden ontwikkelde zich in 2012 als volgt:

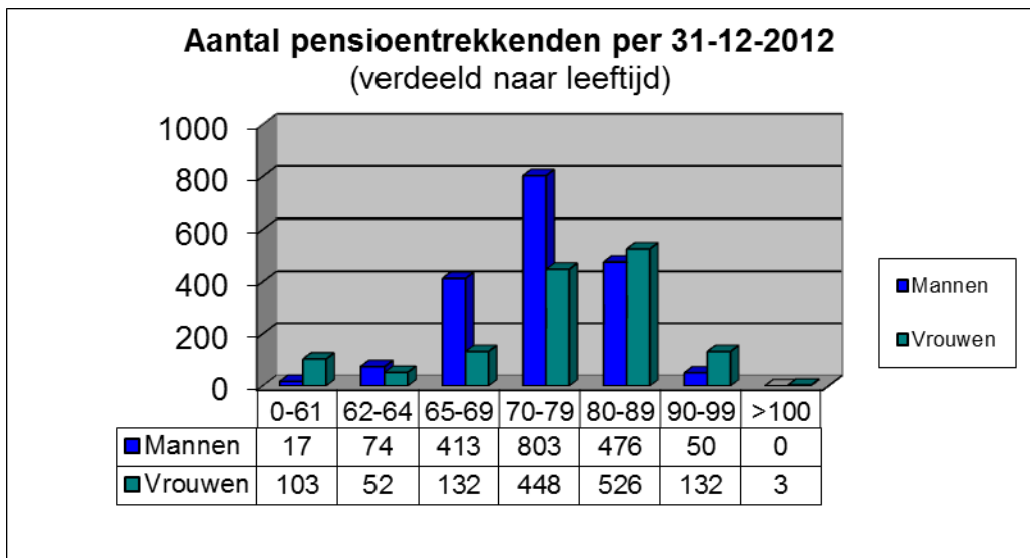
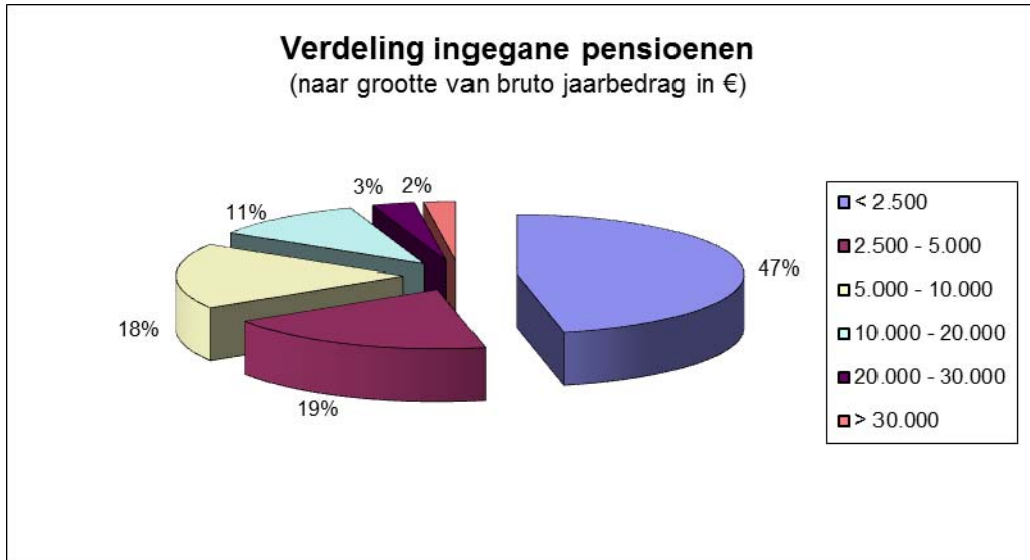
	Deelnemers ¹⁾	Gewezen deelnemers ²⁾	Ouderdomspensioen	Partnerpensioen	Wezenpensioen	Totaal
Stand per 1 januari 2012	1.056	2.068	1.957	1.299	31	6.411
Nieuwe toetredingen	62	0	2	0	5	69
Uitdiensttreding	-56	54	0	0	0	-2
Waardeoverdracht	0	-13	0	0	0	-13
Ingang pensioen	-40	-82	122	55	0	55
Overlijden	-1	-11	-97	-85	0	-194
Afkoop	0	-2	-30	-11	0	-43
Andere oorzaken	0	24	-17	4	-6	5
Saldo mutaties	-35	-30	-20	-37	-1	-123
Stand per 31 december 2012	1.021	2.038	1.937	1.262	30	6.288

¹⁾ In de standen per 1 januari 2012 en 31 december 2012 zijn respectievelijk 149 en 137 deelnemers begrepen met een (gedeeltelijke) premievrijstelling vanwege arbeidsongeschiktheid.

²⁾ Inclusief ex-partners.

Pensioenuitkeringen

In 2012 is in totaal € 19,7 miljoen (2011: € 19,5 miljoen) aan pensioenen uitgekeerd. Het bedrag is hoger dan in 2011 doordat de nieuw ingegane pensioenuitkeringen hoger zijn dan de door overlijden beëindigde uitkeringen. De pensioenen zijn in 2012 niet verhoogd. Zie pagina 41 voor een uitsplitsing naar de diverse pensioensoorten.

1.3 Financiële positie van het fonds

Algemeen

De financiële positie van het fonds wordt onder andere gemeten door de reservepositie en de dekkingsgraad. De ontwikkeling van de reservepositie en de dekkingsgraad wordt bepaald door de veranderingen in het vermogen en de verplichtingen (Technische Voorzieningen, verder afgekort als TV) van het fonds.

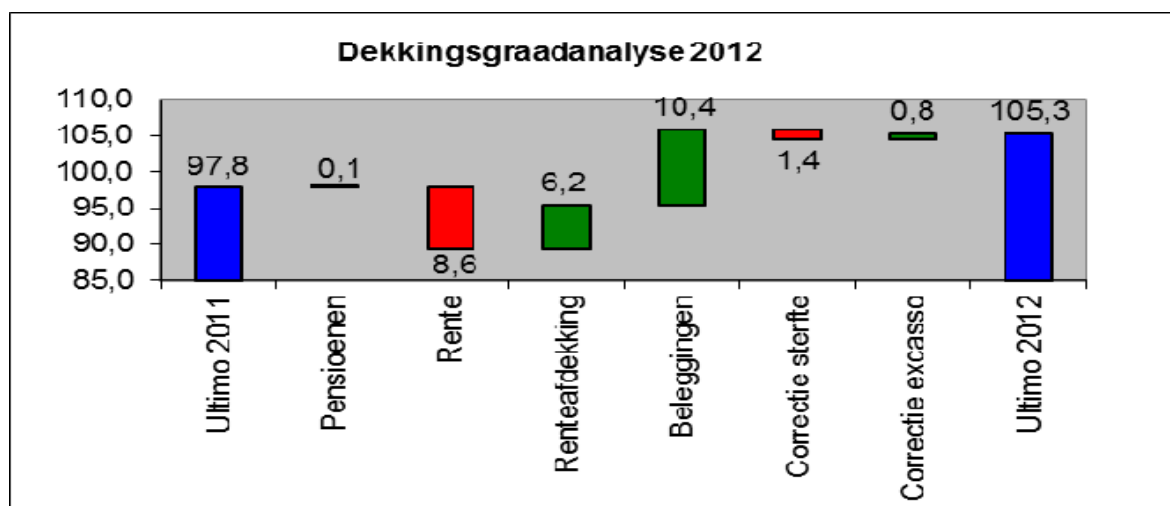
De verandering van het vermogen is sterk afhankelijk van het rendement dat behaald wordt op de beleggingen. TDV heeft in 2012 een uitstekend rendement behaald. Alle beleggingscategorieën droegen hier aan bij (zie paragraaf 1.4). Hierdoor is het vermogen van TDV aanzienlijk gestegen.

De verplichtingen die voortvloeien uit de toegezegde pensioenaanspraken en opgebouwde pensioenen, worden beïnvloed door actuariële ontwikkelingen en door de ontwikkeling van de rente. Als de rente daalt, stijgen de verplichtingen en als de rente stijgt, dalen de verplichtingen.

Dekkingsgraad

In 2012 is de rente verder gedaald, waardoor de dekkingsgraad gedaald is. Behalve de rente zorgde een verdere stijging van de levensverwachting (sterfte) voor een daling van de dekkingsgraad. Anderzijds nam de dekkingsgraad iets toe door een verlaging van de opslag voor de uitvoeringskosten (excasso, zie actuariële analyse).

De goede beleggingsopbrengsten (beleggingen plus renteafdekking) zorgden voor een forse stijging van de dekkingsgraad. Per saldo is de dekkingsgraad gestegen van 97,8% per ultimo 2011 naar 105,3% per ultimo 2012.

Door de forse stijging van de dekkingsgraad in 2012 bevindt TDV zich per eind 2012 niet meer in een situatie van een dekkingstekort (dekkingsgraad onder 104,2%). Wel heeft TDV nog een reservetekort (dekkingsgraad onder 116,5%).

bedragen x € 1 mln	2012	2011
Pensioenvermogen	427,4	375,6
Technische Voorzieningen	-/- 406,0	383,9
Eigen Vermogen	21,4	-8,3
Vereist Eigen Vermogen	-/- 67,0	66,0
Reservepositie	-45,6	-74,3
Dekkingsgraad	105,3%	97,8%
Vereiste dekkingsgraad	116,5%	117,2%

Continuïteitsanalyse

Eens in de drie jaar laat TDV een zogenaamde continuïteitsanalyse (CA) opstellen. In deze analyse wordt, door verschillende toekomstscenario's door te rekenen, gezien of het fonds aan haar verplichtingen op lange termijn kan voldoen. Tevens biedt de analyse inzicht in de mate waarin de

voorwaardelijke toeslagverlening naar verwachting kan worden toegekend. Een korte samenvatting van de uitkomsten:

- de gemiddelde dekkingsgraad vertoont een stijgende lijn en komt naar verwachting aan het eind van de korte termijn herstelperiode (eind 2013) uit boven de minimaal vereiste dekkingsgraad en komt aan het eind van de lange termijn herstelperiode (eind 2023) ook uit boven de vereiste dekkingsgraad;
- echter dit lukt alleen als er geen volledige toeslagverlening plaatsvindt;
- over de periode 2012 tot eind 2023 leidt dit tot een koopkrachtverlies van naar verwachting gemiddeld ruim 10% (dit komt bovenop het koopkrachtverlies tot 2012);
- de gemiddelde kans op reservetekort per eind 2023 blijft hoog, namelijk ruim 60%;
- over de hele periode is een hoge premie vereist (24% of meer).

Gezien de invoering van het pensioenakkoord per 1 januari 2015 is de relevantie van de lange termijn projecties uit de CA in de ogen van het bestuur beperkt.

Actuariële analyse

De actuariële analyse laat zien wat de invloed is van de diverse ontwikkelingen op de TV en op het pensioenvermogen. Indien de invloed op beide gelijk is heeft dit geen invloed op het eigen vermogen. Een verschil kan het eigen vermogen positief of negatief beïnvloeden.

Zolang TDV een dekkingstekort heeft streeft het bestuur naar een premie die een positieve bijdrage levert aan het eigen vermogen. Uit de tabel blijkt dat dit in 2012 het geval was. Hierdoor droeg de premie bij aan herstel, zoals door DNB verlangd wordt in een situatie van een dekkingstekort (zie paragraaf premie).

De daling van de rente leidde tot een stijging van de TV met € 27,3 miljoen. Per ultimo 2012 bedroeg de gemiddelde rente voor TDV 2,3% ten opzichte van 2,8% per ultimo 2011. Dit was veruit de belangrijkste oorzaak van de stijging van de TV. De TV zijn inclusief een voorziening voor herverzekerde rechten van € 3,3 miljoen (2011: € 3,4 miljoen).

De post overige onder Diversen wordt met name bepaald door een afname van de voorziening als gevolg van een wijziging in de opslag voor excassokosten enerzijds (€ 2,7 miljoen) en daarnaast een toename van de voorziening als gevolg van de invoering van de nieuwe sterftegrondslagen (€ 4,8 miljoen). Het bestuur heeft een analyse gemaakt van de hoogte van de voorziening van de opslag voor excassokosten. Tot 2012 bedroeg de opslag 3,5% van de TV. Uit de analyse kwam naar voren dat de voorziening erg hoog was, onder andere omdat de TV de afgelopen jaren sterk gestegen zijn. Dit is ook te zien in het resultaat op kosten. Dat is de laatste jaren ruim positief (zie pagina 44). Op grond van de analyse heeft het bestuur besloten om de opslag te verlagen van 3,5% naar 2,75%.

In september van 2012 maakte het Actuarieel Genootschap nieuwe overlevingstafels bekend. Het bleek dat de levensverwachting weer verder was opgelopen. Hierdoor heeft TDV de TV met 1,3% moeten verhogen.

bedragen x € 1.000	Technische Voorziening -en	Pensioen-vermogen	Eigen Vermogen / Resultaat	Dekkings-graad
Stand per 1 januari 2012	383.948	375.574	-8.374	97,8%
Premies (M1)	7.078	7.422	344	0,1%
Pensioenuitkeringen (M2)	-19.890	-19.824	66	0,0%
Toeslagen (M3)	44	0	-44	0,0%
Verandering markrente (M4)	27.327		-27.327	-6,9%
Overrendement (M5)			58.297	14,8%
- Benodigde interest	5.915			
- Beleggingsopbrengsten na kosten		64.212		
Diversen (M6)			-1.565	-0,5%
- Invoering AG Prognosetafel 2012-2062	4.820			
- Aanpassing voorziening excassokosten	-2.761			
- Levenskansen	-251			
- Arbeidsongeschiktheid	-136			
- Overige	-92	15		
Totaal toename/afname (-)	22.054	51.825	29.771	7,5%
Stand per 31 december 2012	406.002	427.399	21.397	105,3%

M verwijst naar een indeling die DNB gebruikt voor de analyse van veranderingen in de dekkingsgraad. De kolom Eigen Vermogen/Resultaat is actuariële en kan niet één op één doorvertaald worden naar de verandering in de dekkingsgraad uit de vierde kolom. De indeling in de tabel wijkt iets af van de grafiek op bladzijde 14.

De TV zijn als volgt opgebouwd:

bedragen x € 1.000	2012	2011
Voorziening voor actieve deelnemers	114.683	111.814
Voorziening voor gewezen deelnemers	32.777	29.934
Voorziening voor pensioengerechtigden	258.205	241.912
Voorziening voor arbeidsongeschikte deelnemers	337	289
Totale TV	406.002	383.948

Premie

Indien een pensioenfonds in de situatie van een dekkingstekort verkeert, dient zij volgens de richtlijnen van DNB een premie in rekening te brengen die bijdraagt aan het herstel. Dit houdt in dat de hoogte van de premie ten minste gelijk moet zijn aan de kosten voor de inkoop van alle pensioenen plus een opslag voor de instandhouding van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen.

Per eind 2011 verkeerde TDV in een positie van een dekkingstekort. Derhalve is in 2012 een premie in rekening gebracht zoals hiervoor beschreven. De opslag voor de instandhouding van het Minimaal Vereist Eigen Vermogen bedraagt bij TDV 4,2%. De hoogte van de op deze manier berekende premie bedroeg 31,3% van de pensioengrondslag. Dit percentage was bijna 5%-punt hoger dan in 2011 (26,4%). Deze stijging is veroorzaakt door de lage rente per eind 2011. In principe wordt de premie voor de helft door de werkgever betaald en voor de helft door de werknemer. Hierbij geldt dat de werknemersbijdrage niet hoger zal zijn dan het percentage dat werknemers bij het bedrijfstakpensioenfonds PME betalen. Dat percentage lag in 2012 op 12% (in 2011 11,5%) van de pensioengrondslag. Dit betekent dat de werknemersbijdrage in 2012 12% bedroeg. Voor werknemers is de premie in 2012 dus licht gestegen. De verhoging van de premie is grotendeels door de werkgever betaald.

Voor werknemers van Ardagh Services Netherlands B.V. steeg de premie van 22,5% in 2011 naar 26% in 2012. Dit is het gevolg van de daling van de rente. De werknemersbijdrage aan de premie bij Ardagh Services Netherlands B.V. is 40%.

De totale premiebijdragen bedroegen in 2012 € 6,8 miljoen (dit bedrag is exclusief de door de werkgever betaalde premie voor de overgangsregelingen € 0,6 miljoen). Dit is fors hoger dan de premiebijdragen van € 5,7 miljoen in 2011. De stijging is veroorzaakt door de verhoging van de premie per 1 januari 2012 en kwam geheel ten laste van de werkgever.

De premiebijdragen waren hoger dan de minimaal te ontvangen premie van € 4,9 miljoen (zie voor verdere toelichting pagina 40). De (zuiver) kostendekkende premie bedroeg € 7,6 miljoen. De (zuiver) kostendekkende premie is de actuarieel benodigde koopsom voor pensioenopbouw en risicodekking plus een opslag voor kosten en het Vereist Eigen Vermogen (17,2%).

Evaluatie herstelplan

Omdat bij TDV in 2008 een dekkingstekort is ontstaan, moest TDV in 2009 een herstelplan bij DNB indienen. Het herstelplan moet elk jaar geëvalueerd worden. In 2012 heeft de derde evaluatie plaatsgevonden. Hieruit kwam naar voren dat TDV naar verwachting vóór eind 2013 (wettelijke termijn van 5 jaar vanaf eind 2008) uit de situatie van een dekkingstekort zal komen en binnen de wettelijke termijn (eind 2023) uit het reservetekort.

1.4 Beleggingen

Economische ontwikkeling en financiële markten in 2012

Economische ontwikkeling

Net als vorig jaar waren de economische berichten in het begin van het jaar wat beter dan verwacht. Dit gold met name voor de Verenigde Staten (VS) en Duitsland. Maar net als in 2011 koelde de economie richting de zomer in vrijwel de hele wereld af. Europa ging richting een recessie, in de VS viel de ontwikkeling van de werkgelegenheid tegen en ook in de opkomende markten nam de groei af. Tegen het einde van het jaar verbeterden de economische berichten weer, met name in de VS. Wel is duidelijk dat in de westerse landen de groei gedrukt wordt door de hoge schulden. De landen die sterk bezuinigen zitten in een recessie. Ook wordt de groei beperkt doordat de banken nauwelijks bereid zijn of in staat zijn om kredieten te verlenen. Dit geldt meer voor Europa dan voor de VS.

De tegenvallende werkgelegenheidsontwikkeling in de VS was aanleiding voor de Federal Reserve (Fed) om het monetaire beleid verder te verruimen. In september werd aangekondigd obligaties op te kopen net zolang totdat de werkloosheid voldoende gedaald is. De Fed voert al jarenlang een zeer ruim monetair beleid. In de laatste maanden van het jaar kwamen de eerste tekenen dat dit beleid positief effect begint te krijgen. De huizenmarkt begon namelijk weer tekenen van leven te tonen. De huizenmarkt is een belangrijke motor voor economische groei.

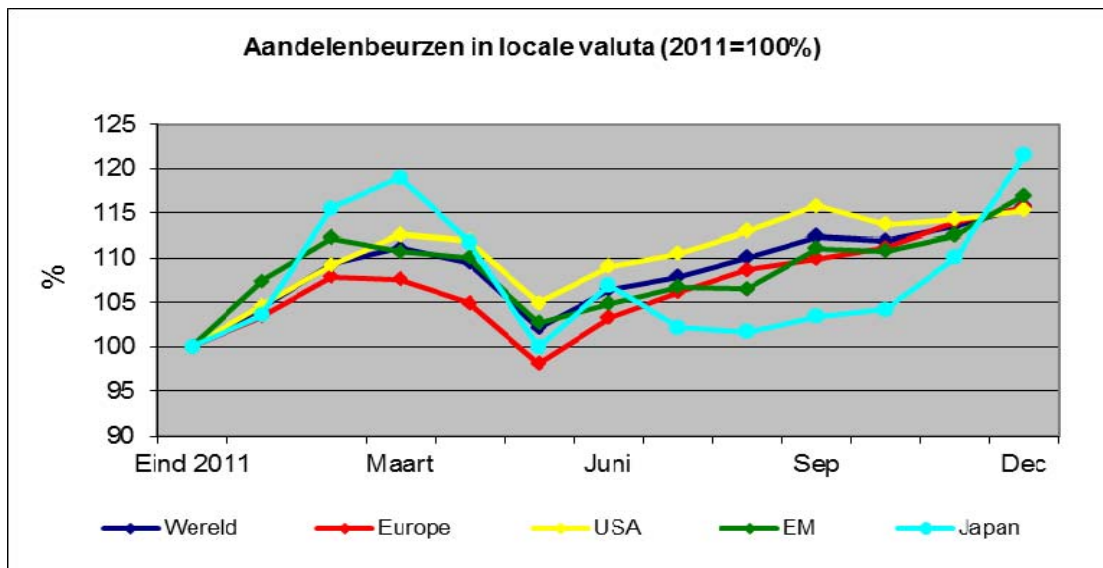
In Europa speelde in het tweede kwartaal de schuldenproblematiek weer op. Dit keer was het Spanje dat voor veel onrust zorgde. Het begrotingstekort blijkt moeilijk terug te dringen, de werkloosheid stijgt sterk en de banken zitten in de problemen vanwege de crisis op de vastgoedmarkt. Daarnaast werden er in Griekenland twee keer verkiezingen gehouden. Één politieke partij wilde opnieuw onderhandelen over de bezuinigingsafspraken. Dit had kunnen leiden tot de uittreding van Griekenland uit de euro. Uiteindelijk won deze partij niet. Op de laatste dag van juni kwamen er gunstige uitkomsten van de EU-top. Daar werd mogelijk gemaakt dat steun direct aan banken kan worden toegekend en dat dit niet via de staat hoeft. Het belangrijkste was echter de uitspraak van ECB president Draghi eind juli. Hij verklaarde dat de ECB alles zal doen wat nodig is om de euro te redden. Hierdoor verdween veel van de onrust.

Opkomende landen hebben geen last van te hoge schulden. De groei in deze landen zwakte echter af door teruglopende exporten. De groei zal geleidelijk overgenomen moeten worden door binnenlandse bestedingen. In veel landen is ruimte voor een ruimer monetair beleid en in sommige landen ook voor een ruimer fiscaal beleid. Veel landen hebben deze instrumenten in de loop van 2012 ook ingezet, waaronder China. De groei in China is duidelijk lager dan in vorige jaren, maar leek zich aan het einde van het jaar te stabiliseren op een nog steeds zeer behoorlijk niveau (7-8%).

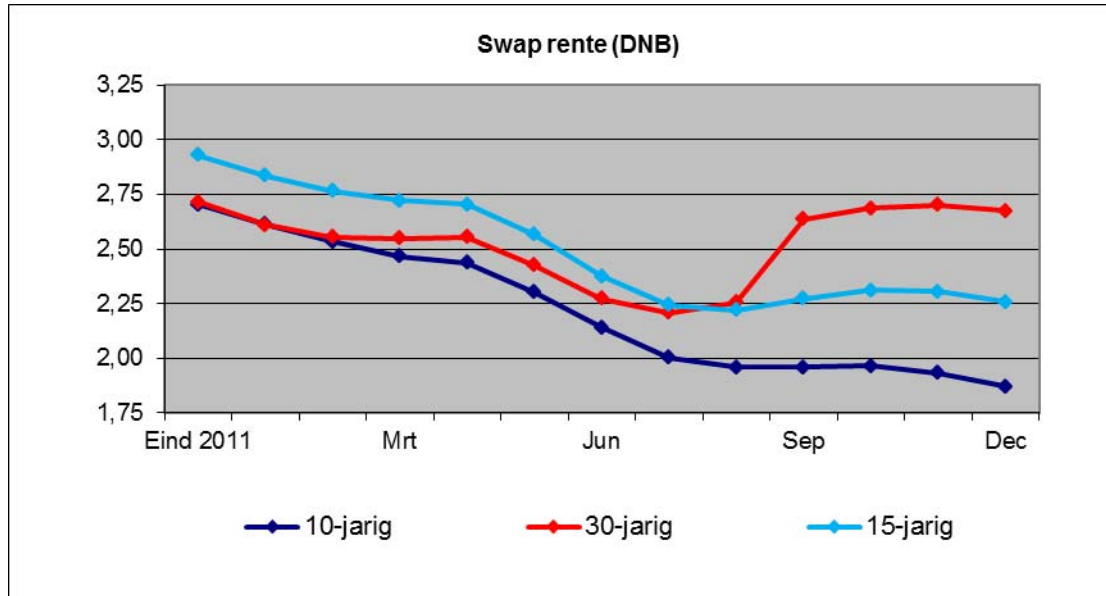
De inflatie bleef wereldwijd vrij stabiel op betrekkelijk lage niveaus.

Financiële markten

Aandelenbeurzen begonnen het jaar positief. In het voorjaar was er een terugval, maar na de uitspraken van Draghi sloeg het sentiment om en kenden de markten een sterk jaareinde. De Europese markten waren het meest volatiel. De daling in Europa was het grootst, maar door het herstel in de laatste maanden werd de schade weer ingelopen. Na de verkiezing van premier Abe in Japan, op grond van een programma van fiscale en monetaire stimulering, schoten Japanse aandelen omhoog.

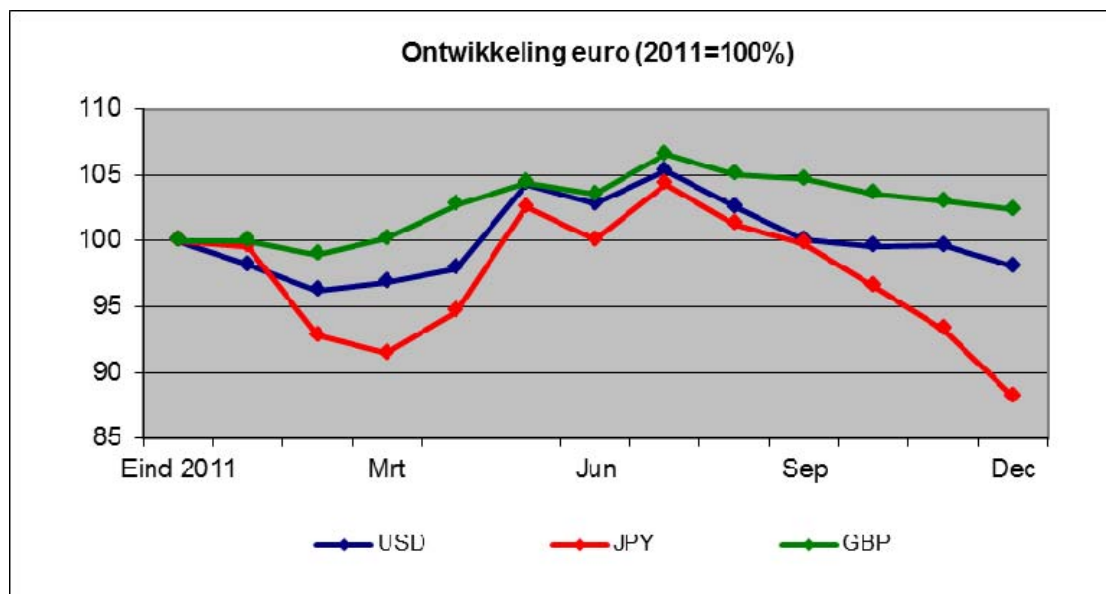
De rente daalde verder. Vooral in het voorjaar trad er een sterke daling op door de onrust in het eurogebied. Daarna trad een stabilisatie op en veranderde er niet veel meer. Wel werd vanaf de zomer de curve steiler door een stijging van de rente op langere looptijden onder invloed van de introductie van de UFR eind september. Navolgende grafiek toont de door DNB voorgeschreven rente waarmee pensioenfondsen moeten rekenen voor de bepaling van de TV. Dit is het gemiddelde over de laatste 3 maanden inclusief de UFR rentestanden. De waarden in de grafiek zijn dus niet de daadwerkelijke markrentestanden.

De grondstoffenmarkten vertoonden weinig patroon. Olieprijzen veranderden per saldo niet veel. Goud wist wel wat winst te boeken. De grootste stijging deed zich voor bij granen door slechte oogsten als gevolg van droogte.

De vastgoedmarkt had het moeilijk, prijzen daalden en de leegstand liep op.

In de eerste helft van het jaar zwakte de euro af. Na de uitspraken van Draghi trad er herstel op. Na de verkiezing van premier Abe in Japan, daalde de yen fors.

Strategisch beleggingsbeleid

TDV heeft een scheiding aangebracht tussen de beleggingen die zorgen voor het afdekken van het renterisico (matching-portefeuille) en beleggingen die aangehouden worden om een positieve opbrengst te genereren (return-portefeuille).

De doelstelling van de matching-portefeuille is om een opbrengst te behalen die ten minste gelijk is aan de verandering in de TV (afgezien van éénmalige bijstellingen van de TV). Hiervoor worden verschillende rente-instrumenten ingezet zoals renteswaps, rente-futures en obligaties. Hierbij dient opgemerkt te worden dat, indien besloten is om het renterisico niet voor 100% af te dekken, het kan voorkomen dat deze doelstelling niet gehaald wordt.

De doelstelling van de return-portefeuille is minimaal zoveel opbrengst te behalen als de jaarlijkse aangroei (interest) van de TV (naar rato van de grootte van de portefeuille) plus de kosten van eventuele indexatie van de pensioenen en pensioenaanspraken. Gezien het feit dat TDV zich in een situatie van een reservetekort bevindt, wordt daarnaast gestreefd naar een extra rendement, met inachtneming van het risico, ter versterking van het Eigen Vermogen.

Het strategisch beleggingsbeleid is in 2012 niet gewijzigd. De beleggingen van de return-portefeuille zijn als volgt verdeeld (obligatiebeleggingen zijn sinds 2009 ondergebracht bij overige beleggingen):

	2012	
	Norm in procenten	Bandbreedten in procenten
Aandelen	40,0	30 - 50
Vastgoed	30,0	25 - 30
Overige beleggingen	30,0	20 - 40

Het strategisch beleid ten aanzien van de renteafdekking is om minimaal 50% van het renterisico af te dekken.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

De aandelenportefeuille van TDV is belegd door middel van beleggingsfondsen. Hierdoor neemt TDV niet direct deel in individuele ondernemingen. Dat betekent dat TDV niet rechtstreeks in contact staat met ondernemingen. Een aantal van de beleggingsfondsen betreft evenwel maatschappelijk verantwoorde criteria in hun beleggingsproces en probeert bedrijven er toe te zetten om maatschappelijk verantwoord te ondernemen. De beheerders van de beleggingsfondsen waarin TDV belegt, hebben de mogelijkheid om hun stem in aandeelhoudersvergaderingen uit te brengen.

Gevoerd beleggingsbeleid 2012

Matching-portefeuille

Per ultimo 2011 was het renterisico voor ongeveer 60% afgedekt. Dit percentage is vanaf het tweede kwartaal 2012 verlaagd naar iets boven de 50%. Door de introductie van de UFR is de afdekking op basis van de UFR-rentecurve in het laatste kwartaal gestegen naar 56%. Per einde van het jaar bestond de matching-portefeuille voor 84% (2011: 87%) uit renteswaps, voor 8% (2011: 6%) uit staatsleningen en voor 8% (2011: 7%) uit bedrijfsobligaties. Staatsleningen betreffen obligaties van België, de Europese Unie, Frankrijk, Oostenrijk en Polen. TDV heeft niet belegd in staatsleningen van Griekenland, Italië, Portugal of Spanje.

Return-portefeuille

Tactische asset allocatie

In het begin van het jaar lag de aandelenweging onder de normweging. Gedurende het jaar zijn er aandelen bijgekocht, met name in het derde en vierde kwartaal. Hierdoor is de aandelenweging verhoogd tot vlak onder de normweging. Aankopen hebben vooral plaatsgevonden in opkomende markten en Europa.

Aan het einde van het jaar zijn twee vastgoedobjecten verkocht. Hierdoor is het belang van direct vastgoed aanzienlijk gedaald. Het bestuur streeft ernaar om het belang van de direct vastgoedportefeuille te verminderen. Per het einde van het jaar was nog maar een beperkt gedeelte van de opbrengsten van deze verkoop herbelegd. Hierdoor had TDV per einde van het jaar een zeer ruime kaspositie.

De verdeling van de beleggingen naar beleggingscategorie ultimo: ¹⁾

	2012		2011	
	(x € 1 mln)	(%)	(x € 1 mln)	(%)
Matching-portefeuille				
Balanswaarde	79,6	18,8	79,8	21,4
Return-portefeuille				
Aandelen	134,5	31,7	111,3	29,8
Vastgoed	74,7	17,6	86,0	23,1
- Direct vastgoed	64,8		79,1	
- Vastgoedbeleggingsfondsen	9,9		6,9	
Overige beleggingen	110,6	26,1	87,3	23,4
- Vastrentende waarden	104,3		75,2	
- Grondstoffen	2,8		6,0	
- Overige	3,5		6,1	
Kas²⁾	24,8	5,8	8,8	2,3
Totaal beleggingen (inclusief kas)	424,3	100	373,2	100

¹⁾ In de tabel wordt de daadwerkelijke economische exposure weergegeven. Hierdoor sluit de tabel niet aan op de beleggingen uit de balans op pagina 30.

²⁾ Inclusief ongerealiseerd resultaat op valutatermijncontracten en op renteafdekking.

Aandelen

Gedurende het jaar is de aandelenportefeuille uitgebreid. Aankopen hebben vooral plaatsgevonden in opkomende markten en Europa. Hierdoor is de weging van deze regio's gestegen en het relatieve belang Noord-Amerika gedaald.

De spreiding van de aandelenportefeuille ultimo:

	Norm (%)	Bandbreedte (%)	2012		2011	
			(x € 1 mln)	(%)	(x € 1 mln)	(%)
Europa	51	40-60	69,5	51,7	51,5	46,3
Noord-Amerika	26	15-35	33,9	25,2	37,2	33,5
Japan	6	0-10	3,9	2,9	4,2	3,8
Em. Markets/Pacific	17	0-20	27,2	20,2	18,4	16,5
Totaal aandelen	100		134,5	100	111,3	100

Naast de beleggingsfondsen waarin belegd wordt, maakt ook Private Equity deel uit van de aandelenportefeuille. In voorgaande jaren zijn verplichtingen aangegaan om het belang van Private Equity naar ten minste 10% van de aandelenportefeuille te krijgen. Gedurende 2012 hebben er diverse betalingen op deze aangegane verplichtingen plaatsgevonden. Anderzijds werden er ook dividend en terugbetalingen ontvangen. Per saldo is er meer ontvangen dan betaald. Hierdoor en door de uitbreiding van de aandelenportefeuille daalde het aandeel van Private Equity in de aandelenportefeuille van 15% per ultimo 2011 naar 12,6% per ultimo 2012.

Vastgoed

Het overgrote deel van de vastgoedportefeuille bestaat uit direct vastgoed. Daarnaast wordt belegd in beursgenoteerde en niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen. Aan het einde van het jaar zijn twee winkelobjecten ter waarde van in totaal € 15 miljoen verkocht. Ook heeft tegen het einde van het jaar een omzetting in de portefeuille plaatsgevonden van een oud winkelcentrum naar een nieuw winkelcentrum (in Zaltbommel). Deze omzetting ging gepaard met een investering van ruim € 6 miljoen. Overigens was een groot gedeelte van deze € 6 miljoen al in de loop van de bouwfase in 2010 en 2011 betaald. Ultimo 2012 bedroeg de waarde van de portefeuille direct vastgoed € 64,8 miljoen (2011: € 79,1 miljoen). Hiermee besloeg de direct vastgoedportefeuille 87% (2011: 91,9%) van de vastgoedportefeuille. De taxatiewaarde van de directe vastgoed portefeuille is in 2012 licht gedaald (€ 1,5 miljoen).

	2012 (x € 1 mln)	2012 (%)	2011 (x € 1 mln)	2011 (%)
Direct vastgoed	64,8	86,8	79,1	91,9
- Winkels	59,5	79,7	73,5	85,4
- Kantoren				
- Bedrijfsgebouwen	5,3	7,1	5,6	6,5
Vastgoed beleggingsfondsen	9,9	13,2	6,9	8,1
Niet-beursgenoteerd (Kantoren)	2,0	2,7	2,3	2,6
Niet-beursgenoteerd (Woningen)	3,6	4,7	3,6	4,3
Niet-beursgenoteerd (Bedrijfsgebouwen)	0,9	1,2	1,0	1,2
Beursgenoteerd	3,4	4,6		
Totaal	74,7	100	86,0	100

Direct vastgoed

Het bestuur heeft door een externe partij een studie laten doen naar de langetermijnstrategie voor direct vastgoed. Winkelvastgoed heeft jarenlang mooie rendementen opgeleverd. De laatste jaren is hier verandering in gekomen. Afnemende consumentenbestedingen, de opkomst van internet-verkopen en een grote winkeldichtheid hebben de omzetten van veel winkeliers onder druk gezet. Naar verwachting zal deze trend zich verder voortzetten. In deze markt hebben toplocaties (A-locaties) en wijkwinkelcentra geconcentreerd op een goed en volledig aanbod van dagelijkse boodschappen de beste vooruitzichten. TDV belegt niet in A-locaties, maar alleen in wijkwinkelcentra (met een kleine diversificatie naar bedrijfsgebouwen). Op basis van het onderzoek en de minder gunstige vooruitzichten voor de winkelsector heeft het bestuur besloten om de omvang van de portefeuille te verkleinen door het afstoten van winkelcentra die niet aan de criteria voldoen. Eind 2012 is al een grote stap gezet door de verkoop van twee winkelcentra.

De huuropbrengsten waren in 2012 iets hoger dan in 2011, ondanks de wat opgelopen leegstand. Uitgedrukt als percentage van de bruto huuropbrengst bedroeg de leegstand per 2012 gemiddeld 5,5% (2011: 5%). Dit is hoger dan de laatste jaren gebruikelijk was. Winkeliers (met name kleinere winkels) ondervinden de gevolgen van het lage consumentenvertrouwen en dalende koopkracht.

De fluctuatie van de exploitatiekosten komt voor het grootste gedeelte voort uit onderhoud. Afhankelijk of er aan een object relatief groot onderhoud wordt gepleegd, is deze post het ene jaar groter of kleiner dan in het andere jaar. In 2012 waren de onderhoudskosten hoger dan in 2011.

Het netto exploitatieresultaat van direct vastgoed over het jaar 2012 was als volgt:

bedragen x € 1.000	2012	2011
Huuropbrengsten	5.754	5.707
Onderhoud	-526	-449
Verzekeringen en Overige lasten	-354	-324
Totaal	4.874	4.934

Vastgoed beleggingsfondsen

De positie van niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingsfondsen is gedurende het jaar niet veranderd. Er is voorzichtig een kleine positie in beursgenoteerde vastgoedfondsen opgebouwd.

Overige beleggingen

De portefeuille overige beleggingen bestaat uit beleggingen in vastrentende waarden, hedgefondsen, grondstoffen en gestructureerde producten. Veruit de grootste categorie in de portefeuille overige beleggingen is obligaties (80% van de portefeuille overige beleggingen en 21% van de totale portefeuille). Deze categorie bestaat uit bedrijfsobligaties of andere obligaties die niet voldoen aan de criteria om in aanmerking te komen voor de matching-portefeuille.

Beleggingsresultaten

In 2012 werd een beleggingsresultaat van 17,5% (2011: 8,3%) behaald. Alle onderdelen van de portefeuille droegen bij aan dit mooie resultaat. De portefeuille overige beleggingen behaalde het hoogste rendement (19,3%), de portefeuille vastgoed het laagste (2,8%).

Door de daling van de rente was het rendement van de matching-portefeuille van 10,7% wederom hoog (2011: 13,5%). De return-portefeuille behaalde een positief resultaat van 12,8% (2011: -0,7%).

Het afdekken van de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen had in 2012 een beperkt effect op het rendement doordat deze valuta (m.u.v. de yen) per saldo niet veel in waarde zijn veranderd ten opzichte van de euro. Alleen de yen daalde behoorlijk. Naar schatting heeft de afdekking van de valuta het totale rendement met 0,5% positief beïnvloed.

Het rendement van de portefeuille van 17,5% was beduidend beter dan het rendement van de strategische normportefeuille (11,5%). Zowel de return-portefeuille als de matching-portefeuille presteerden beter dan de normportefeuille.

- De stijging van de matching-portefeuille van € 26,8 miljoen was vrijwel gelijk aan de stijging van de TV door daling van de rente (€ 27,3 miljoen). Dit ondanks het feit dat het renteafdeckingspercentage niet 100% was, maar gemiddeld iets boven de 60% lag. Oorzaak hiervan is de introductie van de UFR en de rentemiddeling die DNB toepast. Hierdoor is de rente waarmee bij de vaststelling van de TV gerekend wordt minder gedaald dan de werkelijke rente.
Om een redelijke vergelijking met een benchmark te kunnen maken, wordt voor de benchmark uitgegaan van de normafdekking 70%. T.o.v. deze benchmark heeft de matching-portefeuille het ruim 3% beter gedaan. De reden hiervan is, zoals eerder beschreven, de introductie van de UFR en de rentemiddeling.
- Op de return-portefeuille werd een resultaat behaald van 12,8%. Hierdoor werd in 2012 ruimschoots voldaan aan de doelstelling (zie pagina 17). Daarnaast wordt ter beoordeling van de beleggingsprestaties het beleggingsresultaat van de return-portefeuille vergeleken met de strategische normportefeuille. De return-portefeuille presteerde ruim (4,6%) beter. Dit kwam door het goede resultaat van de portefeuille overige beleggingen.
- De portefeuille overige beleggingen behaalde een resultaat van maar liefst 19,3% en bleef daardoor ver voor op de 1 jaars-rente van 1,5%. Vooral de obligaties binnen deze portefeuille behaalden een uitstekend rendement.
- De aandelenperformance bleef licht achter bij de benchmark. Dit kwam door Private Equity dat een rendement behaalde van ruim 10,4%. Zowel de actieve als passieve portefeuille leverden een rendement dat dicht bij dat van de benchmark lag.
- De vastgoedportefeuille bleef licht achter bij de benchmark. Dit is nog steeds het gevolg van het feit dat de direct vastgoedportefeuille belegt in wijkwinkelcentra en niet in winkels gelegen aan de belangrijkste winkelstraten in het centrum van steden (zogenaamde A-locaties). Op deze A-locaties steeg de waarde van winkels licht, terwijl de waarde van de winkels in wijkwinkelcentra daalde.

Performance 2012 in %

Beleggingscategorie	Rendement 2012	Index	Rendement norm 2012
Matching-portefeuille¹⁾	10,7	70% Stijging van de TV	7,6
Return-portefeuille	12,8	TDV Strategische Benchmark	8,2
Overige beleggingen	19,3	1 jaars-rente	1,6
TDV Aandelen	16,1	TDV Aandelen Benchmark	16,7
TDV Vastgoed	2,8	TDV Vastgoed Benchmark	3,5
- Direct vastgoed	3,6	- ROZ/IPD Winkels	4,2
- Vastgoedbeleggingsfondsen	-1,7	- ROZ/IPD Kantoren/Woningen	-0,2
TDV Portefeuille	17,5	TDV Strategische Benchmark	11,5

¹⁾ Het rendement is uitgedrukt als percentage van de nominale waarde van de matching-portefeuille.

Rendementen fluctueren sterk van jaar tot jaar. Over een periode van 5 jaar was het gemiddelde rendement van TDV 7,5% (inclusief renteafdekking) per jaar ten opzichte van 6,0% van de normportefeuille. In de afgelopen 5 jaar presteerde TDV 4 jaar beter en 1 jaar minder goed dan de normportefeuille.

In het verleden is het beleggingsresultaat vergeleken met de beleggingsresultaten van andere pensioenfondsen. Door de inwerkingtreding van het Financieel Toetsingskader (FTK) is de vergelijkbaarheid van de rendementen van pensioenfondsen sterk afgenomen en daardoor van beperkte betekenis. Het bestuur bekijkt de resultaten van een aantal vergelijkbare fondsen ter indicatie of het rendement van TDV niet te ver afwijkt van het rendement van vergelijkbare fondsen. Mocht dit het geval zijn, dan kan dat aanleiding vormen voor nader onderzoek. Het goede rendement in 2012 gaf hier geen aanleiding toe.

Vooruitzichten

Economie

Er is grote overeenstemming onder economen dat de economische groei wereldwijd behoorlijk zal zijn, maar dat de groei ongelijk verdeeld is. De groei wordt gedragen door Emerging Markets en in mindere mate door de VS. In Europa is er vrijwel geen groei, terwijl in Japan de groei langzaam op gang komt. De westerse wereld zit in een lange periode van schuldafbouw. Het afbouwen van schulden is een moeizaam en langdurig proces. Met name de Europese banken hebben nog te grote schulden t.o.v. hun kapitaal. Recent is dat weer eens gebleken in het geval van Cyprus. Dit gaat ten koste van de kredietverlening en drukt daardoor de economische groei.

In 2013 wordt in vrijwel alle westerse landen door de overheden bezuinigd. Ook door overheden die geen directe financieringsproblemen hebben (bijvoorbeeld Nederland en de VS). Omdat lonen niet of weinig stijgen, wordt de koopkracht van consumenten aangetast. Hierdoor staan de binnenlandse bestedingen onder druk en kan alleen de export voor groei zorgen. Uitzondering in Europa is Duitsland. Daar stijgt de koopkracht en zullen ook de binnenlandse bestedingen kunnen groeien. In de VS wordt minder stringent omgegaan met het begrotingsbeleid. In 2013 zal er wel wat bezuinigd worden, maar naar verwachting zal het bezuinigingsbeleid over meerdere jaren worden gespreid. Daarnaast hoopt men in de VS dat de aantrekkende groei zal zorgen voor een verlaging van het tekort. In de VS zijn er duidelijke tekenen van economische verbetering, in tegenstelling tot Europa. De arbeidsmarkt ontwikkelt zich positief, er worden nu al maanden achter elkaar banen gecreëerd. De werkloosheid is nog wel hoog maar de trend is dalend. De huizenmarkt is duidelijk gestabiliseerd en vertoont een herstel. In de VS wordt de economische groei verder ondersteund door een agressief monetair beleid van de Fed. De ECB is veel terughoudender.

Vergeleken met de Westerse landen staan de ontwikkelingslanden er veel beter voor. Daar is geen schuldenprobleem. Hierdoor is er, indien nodig ruimte voor fiscale stimulering. Ook is er ruimte voor monetaire stimulering. De export heeft hinder van de lage groei in Europa. Veel landen zitten in een transitie periode van een door de export gedreven economie naar een meer door binnenlandse bestedingen gedragen economie.

Japan heeft onder een nieuwe premier een zeer stimulerend beleid ingezet (zowel fiscaal als monetair). Dit zou de groei in 2013 moeten aanwakkeren.

Voor 2013 is inflatie (nog) geen thema. Daarvoor is het economische plaatje veel te zwak.

Financiële markten

Door de schuldreductie moet rekening gehouden worden met een langere periode van lage economische groei. Dit heeft uiteraard consequenties voor de rendementsverwachtingen van alle vermogenscategorieën.

Centrale banken zullen hun rentetarieven voor lange tijd laag houden. Dit heeft ook invloed op de lange rente. De lange rente is momenteel erg laag, in veel landen lager dan de inflatie. Dit is geen normaal patroon en op een gegeven moment moet dit gecorrigeerd worden. Mede gezien de weinig florissante economische situatie zal dat in 2013 hoogst waarschijnlijk nog niet gebeuren. Een veel verdere daling is ook niet waarschijnlijk. De rente zit dicht bij de bodem.

De hoge schuldenlast van overheden heeft voor een grote interesse in bedrijfsobligaties gezorgd. In 2012 is het renteverval met staatsobligaties drastisch afgenomen. Desalniettemin blijft de omgeving gunstig voor bedrijfsobligaties en kan het renteverval nog iets verder afnemen.

De waardering van aandelen is niet hoog. Dit heeft natuurlijk een reden: de magere economische groeivoorzichten. Echter de invloed op bedrijfswinsten blijkt minder groot dan gevreesd en de verwachtingen zijn niet hoog. Dit biedt kansen op meevallers. Daarnaast ondersteunt het ruime monetaire beleid de meer risicovolle beleggingen, zoals aandelen.

Onderliggende factoren voor vastgoed zijn niet gunstig: lage economische groei, daling van de koopkracht en een laag consumentenvertrouwen. Hierdoor zal er vanuit de gebruikers weinig vraag zijn naar vastgoed. Uitzondering is de markt voor huurwoningen. Daar stijgt de vraag, omdat er minder gekocht wordt. De bruto aanvansrendementen (BAR) zijn in de afgelopen jaren opgelopen. Hierdoor ligt dit rendement t.o.v. andere beleggingen op een aantrekkelijk niveau. Toch moet in de huidige omstandigheden rekening gehouden worden met een verdere stijging van de BAR en dus een daling van de waarde. Ook wordt het risico van huurdalings steeds groter.

Het korte termijn economische beeld voor grondstoffen is neutraal. Op langere termijn blijven de structurele vooruitzichten positief vanwege een toename van de vraag vanuit de ontwikkelingslanden en een bescheiden stijging van het aanbod. De winning van schaliegas zou op deze termijn wel een drukkend effect kunnen gaan uitoefenen op energieprijzen.

Door de uitspraken van Draghi in de zomer van 2012 hebben financiële markten er nu veel meer vertrouwen in dat de euro in de huidige vorm kan blijven bestaan. Er zullen in 2013 ongetwijfeld weer momenten van onrust ontstaan. Het lijkt er echter op dat de autoriteiten nu beter in staat zijn deze te weerstaan.

1.5 Risicobeheer

Algemeen

TDV is onderhevig aan vele risico's. Het risico bestaat dat TDV op enig moment onvoldoende vermogen beschikbaar heeft om alle pensioenverplichtingen volledig te dekken. Door de kredietcrisis is TDV in 2008 daadwerkelijk in een dergelijke positie terechtgekomen. Na een herstel in 2009 en 2010 is de dekkingsgraad van TDV in 2011 weer gedaald onder de 100%. Hieronder wordt ingegaan op een aantal belangrijke specifieke risico's. Met deze beschrijving wordt beoogd om de deelnemers inzicht te geven in de risico's binnen TDV en de wijze waarop het bestuur daarmee omgaat. Maatregelen om de risico's te beperken zijn beschreven in de ABTN. Kwantitatieve onderbouwing van een aantal van deze risico's is opgenomen in de jaarrekening.

Verzekeringstechnische risico's

De voorziening voor pensioenverplichtingen wordt berekend op basis van een aantal actuariële veronderstellingen. Deze veronderstellingen kunnen niet juist blijken te zijn. Dit betreft met name de veronderstellingen ten aanzien van de levensverwachting van de deelnemers en hun partners en de overlijdensrisico's in verband met nabestaandenpensioen.

TDV hanteert voorzichtige grondslagen bij de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen. Vanaf 2010 wordt gewerkt met de prognosetafel van het Actuarieel Genootschap (AG), rekening houdend met de ervaringssterfte van TDV.

2009 en 2010 hebben aangetoond dat overlevingstabellen niet altijd goed blijken te zijn. De nieuwe prognosetafels van het AG houden rekening met een verdere stijging van de levensverwachting. Hierdoor zouden in de toekomst zulke grote correcties zoals zich in 2009 en 2010 hebben voorgedaan, niet meer voor moeten komen. Het kan echter goed zijn dat ook deze tafels te conservatief blijken te zijn. Ontwikkelingen in de medische wetenschap spelen hierbij een belangrijke rol en deze zijn moeilijk te voorspellen. In 2012 heeft TDV toch weer een extra voorziening van 1,3% van de TV moeten treffen voor de stijging van de levensverwachting.

Operationele risico's

Bij het maken van berekeningen, het doen van opgaven, de uitvoering van transacties, etc. kunnen fouten gemaakt worden.

Om dit risico te minimaliseren zijn in een "Handboek administratieve organisatie" alle administratieve procedures vastgelegd. Bevoegdheden zijn neergelegd in een directiestatuut en in door het bestuur bepaalde volmachten. Intern worden alle transacties en berekeningen gecontroleerd op basis van het "vierogen principe". Met externe partijen worden overeenkomsten afgesloten met een duidelijke omschrijving van de taakafbakening en verdeling van verantwoordelijkheden.

Een externe compliance officer houdt mede toezicht wat betreft risico's ten aanzien van effectentypische gedragsregels.

Beleggingsrisico's

Het vermogen van TDV wordt belegd op de financiële markten. Aan beleggen is per definitie een risico verbonden. De enorme koersdalingen in 2008 hebben dit nadrukkelijk aangetoond.

TDV probeert deze risico's te verkleinen onder andere door de strategische asset allocatie te spreiden over verschillende beleggingscategorieën (zie pagina 18).

In de jaarrekening wordt ingegaan op een aantal specifieke beleggingsrisico's.

Risico's wet- en regelgeving

Het bestuur wenst vanzelfsprekend te werken binnen de wettelijke kaders en richtlijnen, inclusief die van de toezichthouders. De veelheid aan nieuwe regelgeving, de complexiteit evenals de snelheid waarmee deze moeten worden ingevoerd, brengen implementatierisico's met zich mee. Alle nieuwe wet- en regelgeving moeten worden vertaald naar het beleid en de documentatie van TDV.

Concentratierisico

Grote posten zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico. Het bestuur acht het concentratierisico beperkt, gezien de spreiding in de beleggingen.

Integriteitsrisico

DNB verstaat hieronder het risico dat de integriteit van het pensioenfonds dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding, een en ander in het kader van wet- en regelgeving en

maatschappelijke en door het fonds opgestelde normen. Bij de beheersing van dit risico kan gedacht worden aan onder meer gedragscodes en procesmatige waarborgen. TDV heeft een gedragscode en een compliancebeleid. Beide zijn een wettelijke verplichting en DNB ziet actief toe op naleving. DNB toetst voorts nieuwe bestuursleden.

Sponsorrisico

TDV heeft een directe economische en contractuele band met de werkgever als sponsor van TDV. Deze afhankelijkheid vertaalt zich in risico's voor TDV, de zogenaamde sponsorrisico's. Sponsorrisico's zijn onder meer: faillissementsrisico, betalingsonmacht van de sponsor veroorzaakt door negatieve ontwikkelingen bij de sponsor, financieringsrisico, beëindiging van de relatie met de sponsor en belangenverstremming tussen TDV en de sponsor.

Juridische risico's

Een pensioenfonds loopt het risico in rechte aangesproken te worden. Ten einde dit risico te beperken kan het fonds maatregelen treffen. Eén risico is dat de fondsstukken niet voldoen aan de wettelijke bepalingen. Een ander risico is dat men als fondsbestuurder in persoon kan worden aangesproken. Een derde risico betreft het niet in voldoende mate vorm geven aan consistent beleid, dit maakt het fonds kwetsbaar indien het hierop wordt aangesproken. Een vierde risico betreft het niet of onduidelijk communiceren naar partijen. Een vijfde risico betreft aansprakelijkheid door het niet of niet goed uitvoeren door partijen die het fonds heeft ingehuurd. Met betrekking tot bovengenoemde risico's heeft het bestuur de volgende maatregelen genomen:

1. TDV heeft een bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.
2. TDV ziet erop toe dat besluitvorming consistent en goed gedocumenteerd plaatsvindt. Deze documentatie zorgt ervoor dat ook derden de inhoud en werking van dit beleid kunnen volgen.
3. TDV werkt volgens een communicatieplan. Dit plan bewaakt de wettelijk verplichte communicatiemomenten. Naast deze vereisten heeft het fonds eigen communicatiemiddelen (o.a. een nieuwsbrief).
4. Met alle ingehuurde partijen zijn contractuele afspraken gemaakt. Partijen dienen regelmatig te rapporteren over het wel of niet voldoen aan de gemaakte afspraken. Jaarlijks vinden er controles plaats door actuaris en accountant op de betrouwbaarheid van de jaarrekening en de verslagstaten voor DNB. Materiele onvolkomenheden worden door hen gerapporteerd. In het algemeen, draagt het bestuur er zorg voor dat zij voldoende kennis en kunde bezit om haar verantwoordelijkheid te kunnen dragen. De hierboven genoemde risico's zijn niet limitatief maar de juiste afdekking van deze genoemde risico's geven wel een indicatie over de juridische weerbaarheid van TDV.

1.6 Ontwikkelingen na balansdatum

Na afloop van het boekjaar heeft TDV de jaarlijkse evaluatie van het herstelplan ingediend bij DNB. Uit de evaluatie blijkt dat TDV zonder verdere aanvullende maatregelen per eind van 2013 uit de situatie van een dekkingstekort blijft en per eind 2023 (einde lange termijn herstelplan) geen reservetekort meer heeft.

Per 1 januari 2013 is het zogenaamde uniform loonbegrip ingevoerd. Daarnaast is de inkomensafhankelijke bijdrage Zorgverzekeringswet veranderd. Als gevolg hiervan hebben pensioengerechtigden hun netto pensioenuitkering flink zien dalen. De verlaging kan in sommige gevallen oplopen tot meer dan 5%. Wellicht ten overvloede, maar het bestuur wil benadrukken dat de lagere pensioenuitkering niet veroorzaakt is door een lagere bruto pensioenuitkering van TDV, maar door deze overheidsmaatregel.

Per 1 januari 2013 zijn er geen actieve deelnemers meer in de pensioenregeling van Ardagh Services Netherlands B.V.

Per 1 april 2013 treedt het pensioenbureau van TDV ook op als pensioenbureau voor het (zuster) pensioenfonds Stichting Pensioenfonds Ardagh Nederland (SPAN). SPAN is het pensioenfonds van de glasfabrieken in Nederland van Ardagh Group. Hierdoor zal de samenwerking tussen TDV en SPAN verder intensiveren en de efficiëntie voor beide fondsen verbeteren, wat ook gunstig uitwerkt op de uitvoeringskosten.

Het bestuur is de medewerkers en adviseurs van TDV erkentelijk voor de geleverde inspanningen in deze voor pensioenfondsen turbulente tijden.

Het bestuur van TDV heeft de jaarrekening 2012 vastgesteld in de vergadering van 21 juni 2013.

Het bestuur,

De directie,

F.A. Möller, voorzitter

Th.W.F. Hillen

L.M.O. van Montfort, secretaris

2. Verslag van de Visitatiecommissie

De Visitatiecommissie (hierna de VC) heeft met name over de periode januari – december 2012 onderzocht hoe het bestuur van Stichting Pensioenfonds TDV (hierna SP TDV) en andere geledingen binnen het fonds bestuurlijk hebben gefunctioneerd.

Ten tijde van het onderzoek was het Jaarverslag 2012 nog niet afgerond. Wel heeft de VC inzage in het concept daarvan gehad en heeft zij vastgesteld dat het (concept) bestuursverslag aansluit bij de bevindingen van de VC. De VC kon, gegeven de status van het Jaarverslag 2012, nog geen kennis nemen van het accountantsrapport en verslag van de certificerende actuaris over het financieel jaar 2012. In deze rapportages kunnen nog aspecten naar voren komen die nu niet zijn benoemd.

De volledige bij deze samenvatting behorende rapportage is ter beschikking gesteld aan het bestuur van SP TDV.

Hieronder zijn de belangrijkste bevindingen van de VC samengevat.

De algemene bevinding van de VC is dat het pensioenfonds goed en degelijk wordt aangestuurd en dat het bestuur haar taakuitoefening belangrijk vindt en deze dan ook zeer degelijk tracht uit te voeren. De VC heeft vastgesteld dat SP TDV op hoofdlijnen voldoet aan de Principes van goed pensioenfondsbestuur. Er is naar waarneming van de VC een goed geolied pensioenbureau onder leiding van een ter zake kundige directeur.

De focus en alle inzet is gericht op voortzetting en behoud van het pensioenfonds op lange termijn. Het bestuur veronderstelt te kunnen blijven voldoen aan de voorwaarden van dispensatie van PME.

De bestuurlijke samenwerking met Stichting Pensioenfonds Ardagh Nederland leidt tot kruisbestuiving en extra bestuurlijke input. Een Multi OPF bijvoorbeeld is bewust vooralsnog niet aan de orde.

De VC heeft vastgesteld dat sinds de laatst uitgevoerde visitatie in 2009 het bestuur de beleidsmatige kant sterker vorm heeft gegeven; voorbeelden zijn deskundigheidsplan, zelfevaluatie en risico management. Ook de wijze waarop de documentatie beschikbaar wordt gesteld (gesloten deel website) wordt als zeer positief gezien.

De VC constateert dat ook SP TDV, zoals veel andere pensioenfonds, in principe financieel kwetsbaar is en dat het bestuur over beperkte stuurmiddelen beschikt. Als gevolg zijn ALM studies en continuïteitsanalyses extra belangrijk en dient het bestuur extra alert te zijn op de kwaliteit waarmee deze worden uitgevoerd.

Mede in dit licht hiervan en het ontbreken van een deelnemersraad acht de VC de countervailing power van het VO te beperkt en adviseert zij het bestuur om bedoelde countervailing power van het VO te versterken.

Voorts is van belang om ter zake van beleidsvorming in de notulen van het bestuur, uitvoeriger dan nu het geval is, aandacht te besteden aan de belangenafweging qua alternatieven resp. qua stakeholders.

Het fonds wil (terecht) korting van aanspraken en rechten liefst voorkomen en indexaties zo spoedig mogelijk hervatten. Dit betekent dat er in wezen meer financiële armslag nodig is dan thans het geval is. Dat gezegd zijnde is het fonds juridisch (teveel) afhankelijk van de goedwillendheid van de sponsors. Het in het pensioenreglement en elders inzake indexaties bepaalde behoeven een nadere toetsing met name gericht op de vraag of indexatie niet onbedoeld en ongewenst juridisch toch als onvoorwaardelijke recht kan worden gekwalificeerd.

Bedoelde kwetsbaarheid van het fonds vraagt om extra aandacht voor de kwaliteit van de communicatie. De VC adviseert het Bestuur om de effectiviteit van de communicatie regelmatig te bewaken en de inhoud van de website uit te breiden. Bovendien dient de communicatie met de deelnemers en andere belanghebbenden over de algemene staat van het fonds en de risico's die het loopt, geïntensiveerd te worden. Afgaande op het oordeel van de AFM voldoet de communicatie van het fonds nog niet volledig aan de Pensioenwet. Overigens is een score van 91% een percentage boven het gemiddelde.

Het zou ook goed zijn om de website uit te breiden met life event based informatie.

Het bestuur heeft gedurende 2012 stappen gezet in de ontwikkeling van risicomanagement. Het bestuur verwacht dit in de tweede helft van 2013 te operationaliseren. De VC onderstreept het belang om tot spoedige concretisering van het integrale risico management te komen en adviseert in dit kader een pragmatische benadering.

De VC adviseert om het handboek Administratieve Organisatie uit te breiden met een Risico Control Matrix en om vanuit de onderkende risico's aandacht te besteden aan het monitoren van het vermogensbeheer.

De VC is van oordeel dat tijdens bestuursvergaderingen relatief veel aandacht wordt besteed aan operationele zaken rondom beleggingen waaronder vastgoed van het fonds. Door de beleggingsadviescommissie nadrukkelijker de vergaderingen voor te laten bereiden kan behandeling van beleggingszaken tijdens de bestuursvergaderingen (nog) meer op beleidshoofdlijnen. Het bestuur heeft de VC laten weten dat het deze bevinding van de VC belangrijk vindt, niet deelt, maar wel zijn verantwoordelijkheid daarvoor neemt.

Een (verdere) delegatie van taken daaromtrent naar de beleggingsadviescommissie wordt niet overwogen. De VC kan zich zulks, vanuit het bestuur bezien, voorstellen.

SP TDV heeft een Compliance Officer. De relatie tussen de Compliance Officer en het bestuur kan naar mening van de VC nog verder geprofessionaliseerd worden. De VC stelt voor om duidelijke procesafspraken te maken hoe omgegaan kan worden met eventuele dilemma's waarmee de Compliance Officer in zijn taak en rol kan worden geconfronteerd. Voorts is het goed voor bestuur en Compliance Officer te overwegen om zijn huidige taak met focus op (ethische) integriteit uit te breiden naar mogelijk ook andere aandachtsgebieden. De VC heeft geconstateerd dat de Compliance Officer bij de verdere ontwikkeling van het risico management wordt betrokken en benadrukt het belang hiervan. Immers, ten aanzien van een aantal risico's ontstaat mogelijk ook voor hem een functie.

Het monitoren, selecteren en evalueren van vermogensbeheerders maar ook het managen van het directe vastgoed is een zware taak van het bestuur en de beleggingsadviescommissie. De VC adviseert het bestuur een (deels) uitbesteding van taken en verantwoordelijkheden van de beleggingen naar een fiduciair manager nog eens te overwegen. Uit een dergelijke analyse kan het bestuur dan een afgewogen keuze maken voor de toekomst en waar mogelijk het huidige uitbestedingsbeleid bijstellen.

Datum: 4 juni 2013

M.G. Leenstra
Mr. B.J. van Miltenburg
Drs. E.G.C. Vollenbroek

Reactie van het bestuur op het verslag van de visitatiecommissie

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag van de visitatiecommissie en dankt de visitatiecommissie voor haar inspanningen en aanbevelingen. Het verslag is in juni 2013 beschikbaar gekomen en het bestuur heeft de aanbevelingen in de bestuursvergadering van 21 juni 2013 besproken. Onderstaand staat een eerste reactie van het bestuur. In het jaarverslag over 2013 zal het bestuur uitgebreider ingaan op de opvolging van de aanbevelingen.

Het bestuur onderkent het belang van een deskundig Verantwoordingsorgaan. De verdere verbetering hiervan hangt ook nauw samen met de keuze van een nieuw bestuursmodel (zie pagina 8).

Zoals beschreven op pagina 42 is het bestuur druk bezig met risicomanagement en verwacht dat het aan het aan het einde van het jaar over een systeem zal beschikken waarin de belangrijkste risico's, de genomen beheersmaatregelen, rapportages en verrichte controles vastliggen.

Het bestuur beseft dat communicatie met name in de komende periode van groot belang is. De score van 91% (2011) in de self-assessment van de AFM ligt boven het gemiddelde van alle pensioenfondsen en hoger dan de 81% (2009) uit de vorige assessment. Het bestuur streeft naar een verdere verbetering bij het eerstvolgende assessment. Het bestuur zal overwegen om de Website uit te breiden met persoonlijke informatie voor de deelnemers. Dit mede tegen het licht van een vernieuwde pensioenregeling naar aanleiding van het pensioenakkoord.

Het beleggingsproces zal kritisch geanalyseerd worden en zo nodig verbeterd worden.

Het bestuur zal een aantal documenten nog eens goed bekijken en eventueel juridisch laten toetsen.

Een nieuwe ALM-studie zal naar verwachting in de tweede helft van 2013 uitgevoerd gaan worden.

3. Verslag van het verantwoordingsorgaan

In 2012 heeft het Verantwoordingsorgaan (VO) twee keer een vergadering belegd om de voortgang en veranderingen in het pensioenfonds te bespreken. Extra aandacht is dit jaar gegeven aan de beleggingen in het vastgoed en de daaraan verbonden risico's in het licht van de algemene economische ontwikkeling. Eveneens is aan de orde geweest het wetsvoorstel van minister Kamp inzake het besturen en de medezeggenschap in pensioenfondsen. Tevens hebben wij aandacht besteed aan de eigen deskundigheid van het Verantwoordingsorgaan.

De samenstelling van het Verantwoordingsorgaan is gewijzigd. Voorzitter B.P. Hess is toegetreden tot het bestuur van het Pensioenfonds. Mevrouw W.J. Oosterveld-Sanders is namens de pensioengerechtigden als opvolger toegetreden.

In 2012 is de dekkingsgraad gestegen van 97,8% ultimo 2011 naar 105,3% ultimo 2012 hetgeen voor een belangrijk deel is gerealiseerd door goede beleggingsopbrengsten. Desondanks zijn onze zorgen uit verslagjaar 2011 nog niet verdwenen:

- Een hoge premiedruk.
- Een blijvend kredietrisico op vastrentende waarden.
- De risico's die zijn verbonden aan beleggingen in private equity (aandelen) en vastgoed (o.a. door meer leegstand).
- De indexatieachterstand loopt verder op: er is nu vijf jaar niet geïndexeerd en ook de komende jaren is daar weinig kans op; de achterstand op indexatie is inmiddels (inclusief 2013) meer dan 10%.
- De waardevastheid en de huuropbrengsten van het vastgoed.
- De daling van het aantal en de stijging van de gemiddelde leeftijd van de actieve deelnemers.

Het VO heeft waardering voor de door het fonds verstrekte informatie en de open discussie, die wij met de directeur en het bestuur konden voeren. Mede hierdoor is het VO van oordeel, dat het bestuur in 2012 een evenwichtig en verantwoord beleid heeft gevoerd.

Deventer, 21 juni 2013

W.J. Oosterveld-Sanders
Voorzitter

A.J. van Oortmarssen
Secretaris

Reactie bestuur

Het bestuur heeft kennisgenomen van de bevindingen en het oordeel van het verantwoordingsorgaan. Het bestuur deelt een aantal zorgen van het verantwoordingsorgaan, waarbij het opmerkt dat sommige van de genoemde zorgen door het bestuur niet of vrijwel niet te beïnvloeden zijn.

Door de verhoging van de pensioenleeftijd en de beperking van de fiscale ruimte voor de pensioenopbouw zal de druk op de pensioenpremie de komende jaren afnemen.

Vorig jaar schreef het bestuur in zijn reactie op het oordeel van het verantwoordingsorgaan: "Door de economische malaise neemt de kredietwaardigheid van niet alleen bedrijven, maar ook van overheden af. Het fonds houdt de ontwikkelingen nauwkeurig in de gaten en zal bij twijfel over terugbetaling afscheid nemen van desbetreffende obligaties. Deze ontwikkeling biedt ook kansen, omdat de markten soms overdreven reageren op afwaarderingen van de kredietstatus van debiteuren." Dit laatste is vorig jaar duidelijk gebleken uit het behaalde resultaat van meer dan 20% op deze obligaties.

Vastgoed blijft de volle aandacht van het bestuur hebben. Gezien de omstandigheden op de vastgoedmarkt is het bestuur verheugd dat zij erin geslaagd is eind vorig jaar een gedeelte van de vastgoedportefeuille te verkopen. Ondanks de moeilijkere tijden voor vastgoed was het rendement van de directe vastgoedportefeuille ook in 2012 ruimschoots positief (3,6%).

De rendementen en risico's van Private Equity worden nauw gevolgd. Gemeten over de afgelopen 5 jaar zijn de rendementen van Private Equity hoger dan die van beursgenoteerde aandelen en beduidend minder volatiel.

Wat betreft het verlenen van toeslagen de komende jaren zijn de ontwikkelingen naar aanleiding van het pensioenakkoord van groot belang. In de loop van 2013 en 2014 zal er duidelijkheid komen over de toekomstige vorm van de pensioenregeling. Op korte termijn is de kans op toeslagverlening inderdaad gering.

De ontwikkeling van het bestand van actieve deelnemers is voor het bestuur een gegeven en afhankelijk van het beleid van de werkgever.

Het bestuur dankt het VO voor haar bijdrage en geleverde inspanningen.

4. Jaarrekening 2012

(bedragen x € 1.000)

4.1 Balans (activa)

	2012	2011
Beleggingen (1)		
Vastgoedbeleggingen	74.742	86.045
Aandelen (2)	129.295	111.286
Vastrentende waarden (3)	140.208	113.330
Derivaten (4)	44.208	43.233
Overige beleggingen (5)	6.311	10.514
Totaal beleggingen	394.764	364.408
Vorderingen en overlopende activa		
Vordering uit hoofde van herverzekeringen (6)	3.319	3.437
Rekening courant werkgever	0	480
Handelsvorderingen	581	447
Verzekering	493	0
Belastingen	314	0
Dividendbelasting	257	138
Aandelenmutaties	1.452	0
Overige vorderingen	135	57
	6.551	4.559
Liquide middelen (7)	28.102	10.865
Totaal activa	429.417	379.832

Balans (passiva)

	2012	2011
Eigen Vermogen (8)		
Algemene reserve	21.397	-8.374
TV (9)		
Voorziening voor pensioenverplichtingen	405.665	383.659
Overige TV	337	289
	406.002	383.948
Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten (4)	0	1.331
Belastingen en premies sociale verzekeringen	387	499
Vooruit ontvangen bijdrage Minimum Pensioengarantie (MPG)	62	62
Overige schulden (10)	1.569	2.366
	2.018	4.258
Totaal passiva	429.417	379.832

De tussen haakjes vermelde cijfers zijn een verwijzing naar de toelichting in paragraaf 4.4.3.

4.2 Staat van baten en lasten

	2012	2011
Baten		
Premiebijdragen van werkgever en werknemers (11)	7.422	5.937
Beleggingsresultaten (12)	65.686	29.650
Ontvangen waardeoverdrachten	120	88
Uitkeringen herverzekering	365	384
	73.593	36.059
Lasten		
Pensioenuitkeringen (13)	19.709	19.499
Pensioenuitvoeringskosten (14)	462	475
Mutatie voorziening voor pensioenverplichtingen (VPV)	22.054	32.646
- Pensioenopbouw	6.275	5.105
- Indexering en overige toeslagen	44	32
- Rentetoevoeging	5.915	4.524
- Onttrekking voor pensioenuitkering en pensioenuitvoeringskosten	-20.580	-20.134
- Wijziging marktrente	27.327	42.479
- Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	81	1
- Invoering AG prognosetafel 2012-2062	4.820	0
- Aanpassing voorziening excassokosten	-2.761	0
- Overige mutaties	933	639
Beleggingskosten (15)	1.474	1.478
Uitgekeerde waardeoverdrachten	4	71
Mutatie vordering uit hoofde van herverzekeringen	119	191
Bijzondere lasten	0	63
	43.822	54.423
Saldo van baten en lasten	29.771	-18.364
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Mutatie algemene reserve	29.771	-18.364
Totaal saldo van baten en lasten	29.771	-18.364

De tussen haakjes vermelde cijfers zijn een verwijzing naar de toelichting in paragraaf 4.4.4.

4.3 Kasstroomoverzicht

	2012	2011
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	7.422	5.457
Mutatie rekening courant Ardagh	480	0
Saldo overdrachten van rechten	116	17
Betaalde pensioenuitkeringen	-19.791	-19.549
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-449	-428
Uitkeringen herverzekeringen	365	384
	-11.857	-14.119
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	103.283	74.283
Directe beleggingsopbrengsten	17.501	13.396
Investerings in beleggingen	-88.374	-68.726
Onderhoud, vaste lasten en assurantie direct vastgoed	-880	-773
Bewaarloon aandelen en obligaties	-71	-58
Verbruikleen aandelen en obligaties	73	28
Overige beleggingskosten	-596	-560
Mutatie lopende interest	105	455
Mutatie transitorische posten	-58	0
Mutatie vordering verhuur vastgoed	-134	13
Mutatie dividendbelasting	-119	-32
Mutatie posities inzake belastingen en premies	-426	0
Mutatie servicekosten vastgoed	86	0
Mutatie verzekering	-493	0
Mutatie crediteuren	-763	0
Overige kasstromen	-40	84
	29.094	18.110
Mutatie liquide middelen	17.237	3.991
Stand per 1 januari	10.865	6.874
Mutatie liquide middelen	17.237	3.991
Stand per 31 december	28.102	10.865

4.4 Toelichting op de jaarrekening 2012

4.4.1 Algemene toelichting

Het doel van TDV is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden.

4.4.2 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in euro's. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ), uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Beleggingen en pensioenverplichtingen worden gewaardeerd op actuele waarde. Overige activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden genomen in het jaar waarop ze betrekking hebben.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste schattingswijzigingen zoals opgenomen in paragraaf "schattingwijzigingen".

Schattingwijzigingen

In 2012 hebben zich de volgende schattingswijzigingen voorgedaan:

- Bij de berekening van de Technische Voorzieningen is voor de overlevingstafel overgegaan van de prognosetafel van het AG prognoseperiode 2010-2060 naar prognoseperiode 2012-2062. Deze schattingswijziging heeft een verhogend effect gehad op de voorziening pensioenverplichting van € 4,8 miljoen.
- Voor interest wordt uitgegaan van de rentetermijnstructuur van de swapcurve per 31 december zoals gepubliceerd door DNB. DNB heeft per eind september 2012 de methodiek voor het vaststellen van de nominale rentetermijnstructuur aangepast. Hierbij gaat het om een aanpassing van de rentetermijnstructuur voor looptijden vanaf 20 jaar. Voor looptijden tot en met 20 jaar blijft de rente gelijk aan de driemaands gemiddelde rente. Voor looptijden vanaf 20 jaar wordt de rente zodanig aangepast dat deze toegroeit naar de zogenoemde Ultimate Forward Rate (UFR). Deze schattingswijziging heeft een verlagend effect gehad op de voorziening pensioenverplichting van ongeveer € 6 miljoen.

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekening-posten.

Opname van actief, verplichting, bate of last

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentebaten en rentelasten worden eveneens gesaldeerd opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen actuele waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

Valutatermijncontracten op balansdatum worden gewaardeerd op het verschil tussen de contractkoers en de per balansdatum geldende valutatermijnkoers.

Beleggingen

Direct vastgoed

Direct vastgoed wordt gewaardeerd op actuele waarde. Alle objecten worden ten minste eenmaal in de vijf jaar door externe deskundigen getaxeerd. In de tussenliggende jaren geschiedt de waardeaanpassing door externe deskundigen op basis van een taxatierapport, rekening houdend met de geldende huurinkomsten. Waardeveranderingen van op marktwaarde gewaardeerde vastgoedbeleggingen worden verwerkt in de staat van baten en lasten. Op vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven.

Vastgoedbeleggingsfondsen

Vastgoedbeleggingsfondsen worden gewaardeerd op actuele waarde, waarbij de beurskoers per balansdatum wordt gehanteerd. Bij niet beursgenoteerde vastgoedbeleggingsfondsen wordt de actuele waarde gesteld op het aandeel in de zichtbare intrinsieke waarde van het betreffende beleggingsfonds.

Aandelen en opties

Aandelen en opties worden gewaardeerd op actuele waarde, waarbij de beurskoers per balansdatum wordt gehanteerd. Indien aandelen worden verkregen uit stock- of keuzedividenden wordt de boekwaarde van het bezit dienovereenkomstig verhoogd. De waarde van de uit dividend verkregen aandelen wordt verantwoord als beleggingsopbrengst tegen beurswaarde. Tot de opbrengst van beleggingen worden mede gerekend gedeclareerde dividenden, evenals de opbrengst van opties waarvan de optietermijn is verlopen en de rechten niet zijn uitgeoefend. Indien optierechten wel zijn uitgeoefend, wordt de opbrengst van de optie in de verkoop- c.q. aankoopprijs van de onderliggende aandelen verrekend. De per balansdatum nog openstaande opties worden gewaardeerd op het ontvangen bedrag in euro's, dan wel de hogere beurswaarde.

Vastrentende waarden

Obligaties worden gewaardeerd op actuele waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum, verhoogd met lopende interest.

Renteswaps

Renteswaps op balansdatum worden gewaardeerd op het verschil tussen de contractkoers en de per balansdatum geldende rentetermijnkoers.

Vordering uit hoofde van herverzekeringen

Dit betreft de gekapitaliseerde waarde van de herverzekeringsspolissen, berekend volgens de grondslagen van de voorziening voor pensioenverplichtingen.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde. Onder de liquide middelen zijn opgenomen die kas- en banktegoeden die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan twaalf maanden hebben. Zij worden onderscheiden van tegoeden in verband met beleggingstransacties. Liquide middelen uit hoofde van beleggingstransacties worden gepresenteerd onder de beleggingen. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

Overige bezittingen en schulden

Overige bezittingen en schulden worden gewaardeerd op historische kostprijs. Vorderingen worden opgenomen onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen.

Algemene reserve

Dit betreft een reserve bestemd voor het ondervangen van algemene, verzekerings- en beleggingsrisico's.

Voorziening voor pensioenverplichtingen

De voorziening voor pensioenverplichtingen voor rekening van het fonds wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). Verder wordt daarbij uitgegaan van de laatste overlevingstafel en is rekening gehouden met de tijdsevenredig opgebouwde pensioenaanspraken. Er wordt een leeftijdsafhankelijke ervaringssterfte gehanteerd. Dit om het verschil in overlevingskansen tussen de beroepsbevolking ten opzichte van de gehele bevolking in aanmerking te nemen. In september 2012 heeft het AG nieuwe overlevingstabellen gepubliceerd. TDV heeft deze nieuwe tabellen in combinatie met eigen ervaringssterfte per eind 2012 toegepast.

De belangrijkste componenten van de gehanteerde actuariële grondslagen luiden als volgt:

Sterfte:	Volgens de prognosetafel van het AG (prognoseperiode 2012-2062) rekening houdend met de ervaringssterfte van TDV.
Leeftijdsvaststelling:	De leeftijd van hoofdverzekerden wordt vastgesteld in maanden nauwkeurig. Voor de leeftijdsvaststelling van meeverzekerden wordt een man drie jaar ouder verondersteld dan een vrouw.
Partnerfrequentie:	85% van de nog niet gepensioneerde mannelijke deelnemers respectievelijk 40% van de nog niet gepensioneerde vrouwelijke deelnemers wordt verondersteld een partner te hebben, waarbij tevens is verondersteld dat op 65-jarige leeftijd 100% van de deelnemers een partner heeft.
Wezenopslag:	Het latente partnerpensioen van de nog niet gepensioneerde deelnemers wordt verhoogd met 5% in verband met het wezenpensioen.
Interest:	De gehanteerde marktrente die gebaseerd is op de Ultimate Forward Rate (UFR) (2011: rentetermijnstructuur zoals gepubliceerd door DNB) zoals gepubliceerd door DNB
Kosten:	Voor excassokosten worden de netto berekeningsuitkomsten met 2,75% verhoogd.

Bij de bepaling van de TV wordt rekening gehouden met de toegekende toeslagen van de ingegane pensioenen en de tot die datum verkregen pensioenaanspraken van nog niet gepensioneerde (gewezen) deelnemers per 1 januari van het volgende boekjaar.

Directe beleggingsopbrengsten

Als directe beleggingsopbrengsten worden aangemerkt de over enig kalenderjaar ontvangen interest op obligaties en rente-swaps, de ontvangen dividenden op aandelen en huurinkomsten op vaste eigendommen. Voor alle opbrengsten geldt dat deze na aftrek van kosten zijn.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Indirecte beleggingsopbrengsten betreffen gerealiseerde en niet-gerealiseerde waardeverschillen.

Premiebijdrage van werkgever en werknemers

Onder premiebijdrage van werkgever en werknemers wordt verstaan de in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen.

Waardeoverdrachten

De uitgekeerde en de ontvangen waardeoverdrachten betreffen respectievelijk de overgedragen dan wel overgenomen pensioenverplichtingen. De individuele waardeoverdrachten worden berekend volgens de wettelijke rekenregels.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan pensioengerechtigden uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd.

Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten.

4.4.3 Toelichting op de balans

Beleggingen (1)

	2012	2011
<i>Direct vastgoed, stand 1 januari</i>	79.106	76.635
Aankopen	2.934	4.335
Verkopen	-14.950	0
Waarde mutaties	-2.250	-1.864
Stand per 31 december	64.840	79.106
<i>Vastgoedbeleggingsfondsen, stand 1 januari</i>	6.939	7.102
Aankopen	3.435	0
Verkopen	0	0
waarde mutaties	-472	-163
Stand per 31 december	9.902	6.939
<i>Aandelen, stand 1 januari</i>	111.286	117.445
Aankopen	11.193	14.140
Verkopen	-7.560	-15.114
waarde mutaties	14.376	-5.185
Stand per 31 december	129.295	111.286
<i>Obligaties, stand 1 januari</i>	113.330	113.555
Aankopen	69.196	51.001
Verkopen	-62.101	-51.283
waarde mutaties	19.783	57
Stand per 31 december	140.208	113.330
<i>Overige beleggingen, stand 1 januari</i>	10.514	17.026
Aankopen	1.615	0
Verkopen	-5.502	-5.552
waarde mutaties	-316	-960
Stand per 31 december	6.311	10.514

Aandelen (2)

De beleggingen in aandelen zijn als volgt onder te verdelen:

	2012		2011	
		(%)		(%)
Beleggingsfondsen (Actief)				
- Europa	24.246	18,8	17.326	15,6
- Noord-Amerika	0	0,0	7.062	6,3
- Emerging Markets / Pacific	20.607	15,9	12.319	11,1
- Wereldwijd	17.116	13,2	15.328	13,8
Beleggingsfondsen (Passief)				
- Europa (EMU)	5.835	4,5	4.092	3,7
- Europa (UK)	5.663	4,4	5.012	4,5
- US	21.172	16,4	18.628	16,7
- EAFE	17.396	13,5	15.103	13,6
Private Equity	17.260	13,3	16.416	14,8
	129.295	100	111.286	100

Vastrentende waarden (3)

De beleggingen in obligaties inclusief lopende interest zijn als volgt onder te verdelen:

Rating (volgens Moody's)	2012		2011	
		(%)		(%)
AAA	21.469	15,3	26.516	23,4
AA	14.649	10,4	7.102	6,3
A	24.684	17,6	24.033	21,2
Ba	6.317	4,5	6.141	5,4
Baa	39.514	28,2	22.257	19,6
Beleggingsfondsen	33.575	23,9	27.281	24,1
	140.208	100	113.330	100

Ten opzichte van 2011 is de gemiddelde rating verslechterd. Dit komt enerzijds doordat meer belegd is in obligaties met een lagere rating tegen een aantrekkelijke rente en anderzijds doordat de rating van een aantal obligaties uit de portefeuille verlaagd is.

De duration van de obligatieportefeuille ultimo 2012 bedroeg circa 11 jaar (2011: 10 jaar).

Bij de waardering van de beleggingen kan voor het grootste deel gebruik worden gemaakt van marktnoteringen, met uitzondering van onderhandse leningen die op basis van waarderingsmodellen en -technieken zijn gewaardeerd.

Level 1: Directe marktwaardering: beursnotering in een actieve markt (waarop geen prijsaanpassingen worden uitgevoerd).

Level 2: Afgeleide marktwaardering: geen directe beursnotering maar andere uit de markt waarneembare data dan wel een prijs gebaseerd op een transactie in een niet actieve markt met niet-significante prijsaanpassing (gebaseerd op aannames en schattingen).

Level 3: Modellen en technieken: marktwaardebepaling niet gebaseerd op marktdata, maar gebaseerd op aannames en schattingen die de prijs significant beïnvloeden.

	Level 1	Level 2	Level 3	Totaal
Direct vastgoed	0	0	64.840	64.840
Vastgoedbeleggingsfondsen	3.431	0	6.471	9.902
Aandelen	2.964	112.035	14.296	129.295
Vastrentende waarden	106.633	29.690	3.885	140.208
Derivaten	44.208	0	0	44.208
Overige beleggingen	6.311	0	0	6.311
Totaal	163.547	141.725	89.492	394.764

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waarde oordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Derivaten (4)

Rentefutures worden aangegaan om de duration van de portefeuille vastrentende waarden te verhogen of te verlagen. Aandelenfutures worden aangegaan in plaats van fysieke beleggingen of ter afdekking van het neerwaarts risico van fysieke beleggingen.

Renteswaps worden aangegaan ter vermindering van het verschil van de rentegevoeligheid van de bezittingen en verplichtingen (rentemismatch).

Het valutarisico van de Amerikaanse dollar (USD), Japanse yen (JPY) en het Britse pond sterling (GBP) wordt afgedekt door middel van valutatermijncontracten.

	2012		2011	
	Contractpositie	Resultaat	Contractpositie	Resultaat
Aandelenfutures	5.230		0	
Rentefutures	0		0	
Renteswaps	141.137	43.746	190.637	43.233
Valutatermijncontracten	47.986	462	50.318	-1.331

Het resultaat is het ongerealiseerde resultaat per ultimo boekjaar.

Aandelenfutures betroffen futures op de Eurostoxx 50.

Valutatermijncontracten betroffen de verkoop van USD 42,5 miljoen (2011: USD 46,0 miljoen), JPY 400,0 miljoen (2011: JPY 400,0 miljoen) en GBP 10,0 miljoen (2010: 9,0 miljoen)

Overige beleggingen (5)

	2012	2011
Grondstof gerelateerde beleggingen	2.777	6.019
Hedge Funds	3.534	4.495
	6.311	10.514

Vordering uit hoofde van herverzekering (6)

	2012	2011
Stand per 1 januari	3.437	3.629
Uitkeringen	-425	-450
Overige mutaties	307	258
Stand per 31 december	3.319	3.437

Liquide middelen (7)

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bank- en girorekeningen, die onmiddellijk dan wel op korte termijn opeisbaar zijn. Zij worden onderscheiden van tegoeden die het karakter hebben van beleggingen (looptijd langer dan een jaar). Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking aan het fonds.

Eigen Vermogen (8)

	2012	2011
Stand per 1 januari	-8.374	9.990
Uit bestemming saldo van baten en lasten	29.771	-18.364
Stand per 31 december	21.397	-8.374

Solvabiliteit

	2012		2011	
Minimaal Vereist Eigen Vermogen	17.052	(4,2%)	16.126	(4,2%)
Vereist Eigen Vermogen	66.990	(16,5%)	66.079	(17,2%)

Het Vereist Eigen Vermogen wordt berekend met behulp van de standaardmethode. Van beleggingsfondsen waarvan geen cash-flow beschikbaar is wordt gerekend met de duration en niet met de cash-flow. Voor de samenstelling van de beleggingen wordt uitgegaan van de strategische assetmix in de evenwichtssituatie.

De dekkingsgraad van het fonds bedraagt 105,3% en is als volgt berekend: Pensioenvermogen gedeeld door de Technische Voorzieningen.

Omdat TDV een reservetekort heeft voldoet de vermogenspositie van TDV niet aan de eisen die gesteld worden volgens de wet- en regelgeving. Dit is eind 2008 gemeld bij DNB en er is tijdig (begin 2009) een herstelplan opgesteld. Volgens dit herstelplan kon TDV uit herstel komen door een aantal jaren niet of gedeeltelijk toeslagen toe te kennen.

De ontwikkeling van de dekkingsgraad liep per eind 2012 voor op die uit het oorspronkelijke herstelplan. Het herstelplan wordt elk jaar geëvalueerd. In deze evaluatie vinden aanpassingen plaats aan de hand van de situatie per eind van elk jaar. Uit de evaluatie over 2011 kwam naar voren dat TDV naar verwachting binnen de wettelijke termijn (eind 2013) uit de situatie van een dekkingstekort kan komen zonder extra maatregelen. Per ultimo 2012 had TDV geen dekkingstekort meer.

Technische Voorzieningen (TV) (9)

De TV worden weergegeven inclusief de voorziening voor herverzekerde rechten.

	2012	2011
Stand per 1 januari	383.948	351.302
Bij:		
Toevoeging aan pensioenopbouw	6.275	5.105
Indexering en overige toeslagen	44	32
Rentetoevoeging	5.915	4.524
Wijziging marktrente	27.327	42.479
Overgang naar nieuwe overlevingstafels	4.820	0
Overige mutaties	747	570
Af:		
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	19.704	19.376
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	690	689
Mutatie overdracht van rechten	-81	-1
Aanpassing voorziening excassokosten	2.761	0
Overige mutaties	0	0
Stand per 31 december	406.002	383.948

De TV zijn contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur per ultimo van het boekjaar zoals voorgeschreven in het FTK. Voor het fonds bedroeg het gewogen gemiddelde van de rente op basis van deze rentetermijnstructuur 2,3% (2011: 2,8%).

Overige schulden (10)

	2012	2011
Vooruit gefactureerde huren	776	807
Nog te betalen uitkeringen	426	508
Nog te betalen investering direct vastgoed	0	750
Overig	367	301
	1.569	2.366

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Uitgeleende effecten

TDV heeft een doorlopende verbruikleenovereenkomst met KAS BANK N.V. Amsterdam. Per 31 december 2012 waren effecten uitgeleend voor een bedrag van € 21,3 miljoen (2011: € 8,3 miljoen). De KAS BANK heeft per 31 december 2012 zorg gedragen voor een zekerheidsstelling over de waarde van de uitgeleende effecten ad. € 22,6 miljoen.

TDV belegt in Private Equity. Hiertoe zijn verplichtingen aangegaan voor een maximum bedrag. Betalingen hierop vinden gespreid over een aantal jaren plaats. Per ultimo 2012 stond nog een bedrag van € 3,7 miljoen aan verplichtingen open waarop nog geen betaling heeft plaatsgevonden.

4.4.4 Toelichting op de staat van baten en lasten

Premiebijdragen van werkgever en werknemers (11)

	2012	2011
Basispensioenregeling	6.574	5.362
Pensioenregeling Ardagh Services Netherlands B.V.	150	200
Ploegentoeslagregeling	10	10
Overige premies	52	140
Reguliere premiebijdragen	6.786	5.712
Ontvangen koopsommen TOP / SUM overgangsregeling	636	225
Aanpassing i.v.m. vooruitbetaalde premie MPG	0	-5
Totale premiebijdragen	7.422	5.932
Te ontvangen premie conform ABTN	4.872	4.523
Premie die bijdraagt aan herstel	6.724	5.477
Zuiver kostendekkende premie	7.551	6.157

Te ontvangen premie conform ABTN: actuariële kostprijs gedempt (4.061) plus kostenopslag (113) plus solvabiliteitsopslag VEV (698).

Premie die bijdraagt aan herstel: actuariële kostprijs RTS (6.347) plus kostenopslag (113) plus solvabiliteitsopslag MVEV (264).

Zuiver kostendekkende premie: actuariële kostprijs RTS (6.347) plus kostenopslag (113) plus solvabiliteitsopslag VEV (1.092).

Bovengenoemde premies dienen vergeleken te worden met de ontvangen reguliere premiebijdragen.

Beleggingsresultaten (12)

	2012	2011
<i>Directe beleggingsopbrengsten</i>		
Huuropbrengst direct vastgoed	5.754	5.707
Vastgoedbeleggingsfondsen	299	368
Aandelen	3.762	2.568
Obligaties	4.682	4.582
Derivaten	4.421	4.894
Deposito's	59	77
Interest liquide middelen	7	24
	18.984	18.220
<i>Indirecte beleggingsopbrengsten</i>		
Direct vastgoed	-2.250	-1.864
Vastgoedbeleggingsfondsen	-472	-163
Aandelen	14.376	-5.185
Obligaties	19.888	-398
Overige beleggingen	-316	-961
Valutatermijncontracten	454	-1.545
Futures	93	-1.829
Renteafdekking	14.929	23.375
	46.702	11.430
Totaal beleggingsresultaten	65.686	29.650

Pensioenuitkeringen (13)

	2012	2011
Ouderdompensioenen	14.650	14.419
Partnerpensioenen	4.828	4.828
Wezenpensioenen	41	43
Afkopen	190	209
	19.709	19.499

Pensioenuitvoeringskosten (14)

	2012	2011
Salarissen / sociale lasten	199	191
Controle en advies	140	106
Diversen	123	178
	462	475

Onder de controle- en advieskosten is opgenomen het accountantshonorarium voor het onderzoeken van de jaarrekening (2012: € 36.000 en 2011: € 48.000). Er zijn geen andere accountantskosten.

Beleggingskosten (15)

	2012	2011
Onderhoud direct vastgoed	689	591
Vaste lasten direct vastgoed	141	140
Assurantie direct vastgoed	50	42
Bewaarloon aandelen en obligaties	71	58
Opbrengst verbruikte aandelen en obligaties	-73	-28
Research en consulting	230	288
Salarissen / sociale lasten	199	190
Controle en advies	69	134
Diversen	98	63
	1.474	1.478

Naast bovengenoemde kosten, worden er ook kosten gemaakt door beleggingsfondsen waarin TDV belegt. Bij veel fondsen worden deze kosten rechtstreeks ten laste gebracht van de beleggingsresultaten en komen daardoor niet tot uitdrukking in bovenstaande opsomming. In de tabel op pagina 11 zijn deze kosten inzichtelijk gemaakt. In desbetreffende tabel worden de kosten verbonden aan vastgoed uit bovenstaande tabel niet meegenomen, conform de aanbevelingen van de Pensioenfederatie.

Medewerkers

Bij TDV waren per 31 december 2012 7 personen werkzaam (2011: 7). Uitgedrukt in fte's bedroeg dit 5,5 (2011: 5,5). Deze medewerkers zijn in dienst van Ardagh MPN en gedetacheerd bij TDV. De loonkosten worden aan TDV doorbelast.

Vergoeding bestuur

Bestuursleden die niet in actieve dienst zijn van de werkgever ontvangen een bescheiden vergoeding ter dekking van gemaakte kosten. Voor 2012 bedroeg deze vergoeding in totaal € 2.000 (2011: € 2.000).

4.4.5 Risicoparaagraaf

Solvabiliteitsrisico

TDV is onderhevig aan vele risico's. De belangrijkste doelstelling van TDV is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor de realisering van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit.

Het belangrijkste risico voor TDV is het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat TDV niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. Per ultimo 2008 was het Eigen Vermogen negatief en is deze situatie daadwerkelijk opgetreden. Om uit deze situatie te geraken heeft TDV een herstelplan opgesteld dat is ingediend bij DNB. DNB heeft ingestemd met dit plan.

Ter dekking van de verschillende risicofactoren dienen pensioenfondsen extra vermogen (buffers) aan te houden. Conform artikel 131 van de Pensioenwet, bestaan deze buffers uit het Minimaal Vereist Eigen Vermogen (MVEV) en het Vereist Eigen Vermogen (VEV).

Het MVEV is afhankelijk van de risico's die het fonds loopt. Het gaat hierbij om risico's met betrekking tot sterfte en arbeidsongeschiktheid, maar ook financiële risico's die worden gelopen over de beleggingen. TDV heeft het MVEV per ultimo 2012 berekend op 4,2%.

Onder het FTK worden pensioenfondsen tevens getoetst op het Vereist Eigen Vermogen (VEV). De toets op het Vereist Eigen Vermogen leidt via een zestal risicofactoren uiteindelijk tot het VEV. Deze risicofactoren betreffen het renterisico, het risico zakelijke waarden, het valutarisico, het grondstoffenrisico, het kredietrisico en het verzekeringstechnische risico. Het VEV is bepaald aan de hand van het zogenaamde standaardmodel. Hierbij is uitgegaan van de strategische beleggingsmix. Het VEV voor TDV bedraagt per ultimo 2012 16,5%. De samenstelling van het VEV ziet er als volgt uit:

	2012	2011
Renterisico (S1)	15.081	13.592
Risico zakelijke waarden (S2)	55.055	55.731
Valutarisico (S3)	10.403	6.165
Grondstoffenrisico (S4)	3.547	3.375
Kredietrisico (S5)	10.340	11.239
Verzekeringstechnische risico's (S6)	12.442	11.823
Totaal volgens wortelformule (A)	66.868	66.058
Technische voorziening (B)	406.002	383.948
Vereist Eigen Vermogen (A / B)	16,5%	17,2%

Verzekeringstechnische risico's

TDV hanteert voorzichtige grondslagen bij de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen. Er wordt gewerkt met de overlevingstafels van het AG (prognoseperiode 2012-2062) rekening houdend met de ervaringssterfte van TDV. Echter deze tafels kunnen niet actueel genoeg blijken te zijn. Dit is in 2009 en 2010 gebleken met de bekendmaking van nieuwe overlevingskansen door het CBS en de nieuwe AG prognose tafels. Hierdoor heeft TDV moeten besluiten om de TV met in totaal € 27,6 miljoen te verhogen. De nieuwe prognosetafels van het AG houden rekening met een verdere stijging van de levensverwachting. Hierdoor zouden in de toekomst zulke grote correcties zoals zich in 2009 en 2010 hebben voorgedaan, niet meer voor moeten komen. Het kan echter goed zijn dat ook deze tafels te conservatief blijken te zijn. Dat bleek wederom in 2012 toen TDV opnieuw € 4,8 miljoen aan de TV moest toevoegen voor de hogere levensverwachting. Ontwikkelingen in de medische wetenschap spelen hierbij een belangrijke rol en deze zijn moeilijk te voorspellen.

Renterisico

Het renterisico is het risico dat pensioenfondsen lopen ten gevolge van de wijziging van de marktrente. Een daling van de marktrente betekent dat de pensioenverplichtingen hoger worden gewaardeerd en vice versa.

Indien de beleggingen in dezelfde mate zouden bewegen als de verplichtingen, zou er geen renterisico bestaan. Echter omdat de omvang van de verplichtingen groter is dan de omvang van de rentedragende bezittingen en veelal de looptijd van de verplichtingen langer is dan de looptijd van de rentedragende bezittingen, is dit meestal niet het geval en is er sprake van een mismatch tussen de rentegevoeligheid van de verplichtingen en bezittingen.

Het is gebruikelijk om de omvang van deze mismatch uit te drukken in duration. Bij TDV was de omvang van de mismatch per ultimo 2012 ongeveer 5,3 jaar. Dat betekent in concreto dat als de rente met 1%-punt daalt (stijgt) de verplichtingen met ongeveer 5,3% meer stijgen (dalen) dan de waarde van de totale bezittingen.

Marktrisico

Het marktrisico is het risico dat de waarde van de bezittingen daalt door veranderingen in de markten waarin belegd wordt. Door de beleggingen over meerdere markten te spreiden wordt voorkomen dat het fonds sterk afhankelijk is van één markt. Wel is het zo dat een aantal markten een bepaalde samenhang vertonen, waardoor een daling van een markt ook leidt tot een daling van andere markten. Er zijn echter ook markten die juist tegengesteld op elkaar reageren. In 2008 vertoonden de meeste markten een grote samenhang en was de demping van het marktrisico door spreiding over diverse markten zeer beperkt.

TDV spreidt haar vermogen over een veelheid van markten en er zijn maxima gesteld aan het gewicht dat in één markt belegd mag worden.

Kredietrisico

Dit betreft het risico van financiële verliezen voor TDV als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop TDV vorderingen heeft. De grootste kredietrisico's voor TDV schuilen in potentie in de portefeuille vastrentende waarden. Er zijn echter strikte criteria gesteld aan de kwaliteit van de leningnemers. Voor de leningnemers zijn criteria aangelegd ten aanzien van de rating zoals vastgesteld door onafhankelijke ratingbureaus en is er een maximum percentage van het vermogen dat geleend mag worden aan één geldnemer. Een overzicht van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille staat vermeld op pagina 37.

In de direct vastgoedportefeuille wordt het risico gelopen dat een huurder niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. De portefeuille is echter gespreid over vele huurders en er is een maximum percentage gesteld aan de huur die van één bepaalde huurder ontvangen wordt.

Bij het afhandelen van beleggingstransacties wordt in principe gehandeld op basis van levering tegen betaling. Hierdoor is het tegenpartijrisico minimaal. Bij een beperkt aantal beleggingsfondsen is dit overigens niet mogelijk. Het kredietrisico op een beleggingsfonds is echter geringer dan dat op een gewone tegenpartij.

Het risico bij handel in futures is sterk ingeperkt door dagelijkse afrekening via een bankrekening van TDV.

Bij het afsluiten van renteswaps is het kredietrisico beperkt tot de eventuele winst op de transactie. Hiertegenover staat onderpand dat de tegenpartij moet storten op rekening van TDV.

Liquiditeitsrisico

TDV keert pensioenen uit. Daarvoor zijn liquide middelen nodig. In het beleggingsbeleid wordt hiermee rekening gehouden door er naar te streven een constante stroom aan beleggingsinkomsten te genereren. Mochten de inkomsten niet toereikend zijn, dan kan een gedeelte van de beleggingsportefeuille verkocht worden. Het merendeel van de beleggingen wordt dagelijks op de financiële markten verhandeld en kan dus dagelijks te gelde gemaakt worden. Voor een aantal beleggingsfondsen waarin belegd wordt, bestaat één keer per maand de mogelijkheid om te verkopen.

Bij de direct vastgoedportefeuille en een aantal niet beursgenoteerde beleggingsfondsen vergt liquidatie een langere periode. Bijzondere omstandigheden daargelaten kan minstens 70% van het belegd vermogen binnen één maand liquide gemaakt worden.

Concentratierisico

Grote posten kunnen leiden tot concentratierisico. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

Per 31 december 2012 Dit betreft de volgende posten:

	2012
BlackRock Eq.Index Plus fd.B (US)	21.172
SEI European (ex UK) Eq.Fd.	18.989
BlackRock Int.Eq.Index Plus fd.B (EAFE)	17.396
LO Funds Euro Credit Bond SA	12.766
Winkelcentrum Den Helder	16.550
Winkelcentrum Capelle a/d IJssel	15.890

Valutarisico

Valuta vormen een potentieel risico omdat alle verplichtingen in euro's luiden en een deel van de beleggingen genomineerd is in vreemde valuta. Bij TDV komt een groot gedeelte van het valutarisico voort uit posities in beleggingsfondsen. In veel van deze fondsen wordt geheel of gedeeltelijk in vreemde valuta belegd. Een aantal fondsen is genoteerd in buitenlandse valuta. TDV ontvangt regelmatig een opgave van de valutaire verdeling van deze fondsen. Het valutarisico van de dollar, de yen en het Britse pond was over 2012 voor het grootste gedeelte structureel afgedekt. Belangrijkste overblijvende valutarisico's betreffen valuta van Aziatische en opkomende landen. Per 31 december

2012 besloegen de in buitenlandse valuta genoteerde beleggingen ongeveer 15% (2011: 11%) van het totaal belegd vermogen (na valuta-afdekking).

4.4.6 Actuariële analyse

	2012	2011
Resultaat op premies en koopsommen (16)		
Benodigde premies en koopsommen	7.077	5.474
Feitelijke premies en koopsommen	7.422	5.932
	344	458
Resultaat op toeslagen(17)		
Benodigd voor toeslagen	-44	-32
Resultaat op kosten (18)		
Beschikbaar door excasso-kostenopslag	690	689
Pensioenuitvoeringskosten	462	474
	228	215
Resultaat op levenskansen (19)		
Verzekeringen met langlevensrisico	-115	275
Verzekeringen met kortlevensrisico	366	-299
	251	-24
Resultaat op interest (20)		
Benodigde interest	-5.915	-4.524
Wijziging marktrente	-27.327	-42.479
Directe en indirecte beleggingsopbrengsten	65.686	29.650
Beleggingskosten	-1.474	-1.478
	30.969	-18.831
Resultaat op arbeidsongeschiktheid (21)	136	196
Overige resultaten (22)	-2.113	-346
Totaal resultaat	29.771	-18.364

Toelichting op de actuariële analyse

Resultaat op premies en koopsommen (16)

Het resultaat op premies en koopsommen is het verschil tussen aan de ene kant de van werkgevers en werknemers in het boekjaar te ontvangen nettobijdragen en aan de andere kant het voor de tijds-evenredige opbouw van de pensioenaanspraken benodigde bedrag. Het positieve resultaat geeft aan dat de premie bijdroeg aan herstel, zoals door DNB verlangd wordt in een situatie van een dekkings-tekort. De feitelijke premie is inclusief de ontvangen koopsommen ten behoeve van de TOP / SUM overgangsregeling. In het jaarverslag over 2011 was deze post opgenomen onder overige resultaten. De vergelijkende cijfers zijn hierop aangepast.

Resultaat op toeslagen (17)

Per 1 januari 2012 zijn er geen toeslagen toegekend. Wel zijn de pensioengrondslagen voor inactieve deelnemers gecorrigeerd voor de loonindex, hetgeen tot een negatief resultaat van € 44 duizend heeft geleid.

Resultaat op kosten (18)

Op kosten is een winst gemaakt van € 228 duizend, hetgeen betekent dat de werkelijke kosten lager waren dan het bedrag dat beschikbaar is in verband met vrijval van de excasso-kostenopslag uit de TV.

Resultaat op levenskansen (19)

Dit resultaat wordt verklaard doordat de werkelijke sterfte afwijkt van de verwachte sterfte. Het resultaat bestaat uit een negatief resultaat op lang leven (ouderdomspensioen en ingegaan partnerpensioen) van € 115 duizend en een positief resultaat behaald op kort leven (nieuwe ingang van partnerpensioen) van € 366 duizend. Uit het negatieve resultaat op lang leven kan worden geconcludeerd dat er bij het fonds minder verzekerden zijn overleden (dit betreft zowel gepensioneerden als partners van (oud) deelnemers) dan op grond van de gehanteerde overlevingstafels werd verwacht. Het positieve resultaat op kort leven betekent dat er een lager bedrag aan partnerpensioenen is ingegaan dan verondersteld.

Resultaat op interest (20)

Het resultaat op interest is gelijk aan de behaalde netto beleggingsopbrengsten, verminderd met de mutatie in de TV vanwege de daling van de marktrente gedurende het boekjaar (van 2,8% naar 2,3%) en verminderd met de technisch benodigde interest voor één jaar (1,544%).

Resultaat op arbeidsongeschiktheid (21)

Er zijn geen invaliderings- of revalideringsgevallen geweest. Het resultaat op arbeidsongeschiktheid wordt daarom volledig verklaard door de wijziging van arbeidsongeschiktheidspercentages en het vrijvallen van een deel van de voorziening voor zieke deelnemers.

Overige resultaten (22)

De post overige resultaten worden met name bepaald door een afname van de voorziening als gevolg van een wijziging in de opslag voor excassokosten enerzijds (€ 2,7 miljoen) en daarnaast een toename van de voorziening als gevolg van de invoering van de nieuwe sterftegrondslagen (€ 4,8 miljoen). Het bestuur heeft een analyse gemaakt naar de hoogte van de voorziening van de opslag voor excassokosten. Tot 2012 bedroeg de opslag 3,5% van de TV. Uit de analyse kwam naar voren dat de voorziening erg hoog was onder andere omdat de TV de afgelopen jaren sterk gestegen zijn. Dit is ook te zien in het resultaat op kosten. Die zijn de laatste jaren ruim positief. Op grond van de analyse heeft het bestuur besloten om de opslag te verlagen van 3,5% naar 2,75%.

In september van 2012 maakte het Actuarieel Genootschap nieuwe overlevingstafels bekend. Het bleek dat de levensverwachting weer verder was opgelopen.

5. Overige gegevens

5.1 Resultaatbestemming

In de bestuursvergadering van 21 juni 2013 heeft het bestuur besloten het positieve resultaat over het boekjaar 2012 ad € 29,7 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve.

5.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds TDV te Deventer is aan Towers Watson Netherlands B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het verslagjaar 2012.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de fondsmiddelen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

In overeenstemming met de richtlijn 'Samenwerking tussen accountant en actuaris ter zake van de controle van verantwoordingen van verzekeringsinstellingen' heeft de accountant van het pensioenfonds mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid en de volledigheid van de administratieve basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeelsvorming van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte administratieve basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht:

- heb ik ondermeer onderzocht of de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld; en
- heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten. Ik heb mij een oordeel gevormd over de waarschijnlijkheid waarmee het pensioenfonds de tot balansdatum aangegane verplichtingen kan nakomen, mede in aanmerking nemend het financieel beleid van het pensioenfonds. De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar niet lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen. Gemeten naar de wettelijke maatstaf is ten aanzien van de verplichtingen, aangegaan tot balansdatum, sprake van een reservetekort.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 vanwege het reservetekort. Bij artikel 137 merk ik op dat het pensioenfonds niet voldoet aan de consistentie vereisten met betrekking tot het voorwaardelijke toeslagbeleid als bedoeld in artikel 95, lid 1 van de Pensioenwet.

De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds TDV is naar mijn mening niet voldoende, vanwege het reservetekort. Uit de evaluatie van het herstelplan per 31 december 2012 volgt dat er naar verwachting geen aanvullende herstelmaatregelen nodig zijn voor herstel van de dekingsgraad binnen de wettelijk gestelde termijn. Hierbij geldt evenwel dat het pensioenfonds waarschijnlijk niet volledig uitvoering zal kunnen geven aan het toeslagbeleid.

Purmerend, 21 juni 2013
Mw. A. Plekker AAG
Verbonden aan Towers Watson B.V.

5.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds TDV

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2012 van Stichting Pensioenfonds TDV te Deventer gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2012 en de staat van baten en lasten over 2012 en de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de stichting is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van de door het bestuur van de stichting gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds TDV per 31 december 2012 en van het resultaat over 2012 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder e en f BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 BW is opgesteld, en of de in artikel 2:392 lid 1 onder b tot en met h BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Groningen, 28 juni 2013

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door: drs. H.D.M. Plomp RA

6. Bijlagen

6.1 Begrippenlijst

ABTN: Afkorting voor de actuariële- en bedrijfstechnische nota. In deze, door de wet verplicht gestelde nota, worden naast de actuariële aspecten van de reglementaire pensioenen ook de hoofdlijnen van het interne beheersingssysteem, de uitvoeringsovereenkomst, de opzet van de administratieve organisatie en interne controle en het beleggingsbeleid beschreven.

Actuariële grondslagen: Dit zijn de veronderstellingen die de actuaris gebruikt bij de vaststelling van de pensioenverplichtingen en de pensioenpremie. Deze veronderstellingen hebben onder meer betrekking op de gehanteerde rekenrente, de kansstelsels en de kostenopslagen.

Actuaris: De actuaris combineert economische en wiskundige technieken en is gespecialiseerd in verzekeringswiskunde. De actuaris bepaalt koopsommen en premies voor pensioenverplichtingen, verricht risicoanalyses en bepaalt toekomstige pensioenverplichtingen.

Afkoop: Afkoop van pensioenrechten is het vervangen van de toekomstige betalingen door betaling van een bedrag ineens.

AFM (Autoriteit Financiële Markten): De AFM is toezichthouder op het gedrag van en de informatieverstrekking door alle partijen op de financiële markten in Nederland.

ALM: Asset Liability Management omvat het beleggings-, indexatie- en premiebeleid, waarbij rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van de bezittingen (assets) en verplichtingen (liabilities) van het pensioenfonds in samenhang met de economische omstandigheden en de risicohouding van het pensioenfonds.

AOW (Algemene Ouderdomswet): De AOW is een volksverzekering die geldt voor alle ingezetenen van Nederland en voor degenen die in dienst zijn van een Nederlandse werkgever en wordt gefinancierd door middel van het omslagstelsel. De AOW voorziet in uitkeringen bij ouderdom. Met ingang van 1 april 2012 gaat de AOW niet meer in op de eerste dag van de maand waarin iemand 65 jaar wordt, maar op de dag dat iemand daadwerkelijk 65 wordt.

Ardagh Services Netherlands B.V.: Een aan Ardagh Metal Packaging Netherlands B.V. gelieerde onderneming, waarvan de werknemers deelnemen in de pensioenregeling van Stichting Pensioenfonds TDV.

Asset Allocatie: De verdeling van beleggingen over verschillende beleggingscategorieën.

Benchmark: Een objectieve maatstaf voor zowel de samenstelling als de performance van het belegde vermogen, ter vergelijking met de prestaties van beleggers.

Bewaarloon: Bedrag dat men aan zijn bank of commissionair verschuldigd is voor het hebben van een effectenrekening of effectendepot.

Buffer: Extra vermogen dat dient te worden aangehouden ter dekking van beleggingsrisico's.

Compliance officer: Een onafhankelijke al dan niet interne toezichthouder die (actief) toetst of de gedragscode en/of wettelijke regelingen met betrekking tot koersgevoelige informatie en privé effectentransacties worden nageleefd.

Contante waarde: Het bedrag dat op dit moment nodig is om in de toekomst betalingen mee te kunnen verrichten, waarbij rekening is gehouden met de actuariële grondslagen.

Continuïteitsanalyse

De continuïteitsanalyse beschouwt de financiële positie tegen de achtergrond van realistische lange termijnscenario's met bijbehorende risico's, het (strategische) beleid van de instelling en de beheersings- en bijsturingsmechanismen, zoals aanpassingen in het beleggings-, indexatie- en premiebeleid. Deze analyse maakt duidelijk of het pensioenfonds deze risico's in beeld heeft en in staat en bereid is om waar nodig het beleid aan te passen.

Raad van Deelnemers: In 1998 naar aanleiding van het medezeggenschapsconvenant ontstaan orgaan met adviserende bevoegdheden ten opzichte van het bestuur van het pensioenfonds.

Dekkingsgraad: De procentuele verhouding tussen het aanwezige pensioenvermogen en de voorziening voor pensioenverplichtingen.

Dekkingstekort: Een fonds heeft een dekkingstekort indien het Eigen Vermogen kleiner is dan 5% van de Technische Voorzieningen.

Derivaten: Afgeleide financiële instrumenten, dat wil zeggen financiële contracten, waarvan de waarde wordt afgeleid van een onderliggende waarde (bijvoorbeeld een aandeel), een referentieprijs of een index (bijvoorbeeld de AEX-index). De bekendste vormen van derivaten zijn opties, futures contracten en forward contracten.

DNB (De Nederlandsche Bank): Bij wet ingesteld toezichhoudend orgaan dat onder andere de naleving van de Pensioenwet bewaakt.

Duration: Aanduiding van de koersgevoeligheid van vastrentende waarden als gevolg van veranderingen in de rentestand in relatie tot de resterende looptijd.

ECB (European Central Bank): De ECB is de centrale bank voor de Europese gemeenschappelijke munt, de euro.

Excasso: Het verzorgen van uitbetalingen anders dan uit dienstverbanden, zoals pensioen-, VUT-, WAO/WIA- en lijfrente-uitkeringen.

Federal Reserve (Fed): Stelsel van federale banken in de VS welke fungeren als centrale bank voor de VS.

Franchise: Het drempelbedrag (deel van het jaarsalaris) waarover geen pensioenopbouw plaatsvindt.

Fte (Fulltime-equivalent): Een rekeneenheid waarmee de omvang van een functie of de personeelssterkte kan worden uitgedrukt.

FTK (Financieel toetsingskader): Benaming van het nieuwe toezichtregime dat van toepassing is op de financiële positie en het financiële beleid van pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen.

Fund of Funds: Een beleggingsfonds dat in beleggingsfondsen belegt.

Future: Een verhandelbare overeenkomst tussen twee partijen om een bepaalde onderliggende waarde te kopen of te verkopen op een vooraf afgesproken tijdstip in de toekomst tegen betaling van een eveneens vooraf overeengekomen prijs. Futures contracten worden verhandeld op een beurs.

Gedragscode: De code bevat voorschriften ter voorkoming van belangenconflicten en oneigenlijk gebruik van de bij het fonds aanwezige informatie.

GTAA: Global Tactical Asset Allocation (GTAA) streeft ernaar een positief rendement te behalen door gebruik te maken van verwachte rendementsverschillen tussen verschillende assetcategorieën, regio's en valuta middels derivaten. Hierbij kunnen zowel gekochte als verkochte posities worden ingenomen. Er wordt gebruikt gemaakt van zowel kwalitatieve als kwantitatieve technieken.

Hedgefonds: Fonds waarbij gebruik wordt gemaakt van een breed scala van beleggingsstrategieën en -instrumenten om onder alle marktomstandigheden een absoluut (positief) rendement te behalen.

Herstelplan: Plan om op termijn een reservetekort en/of dekkingstekort weg te werken.

Kapitaalmarktrente: De rente op leningen met een relatief lange looptijd.

Koopsom: Eenmalige betaling om een pensioenaanspraak mee in te kopen bij de uitvoerder van een pensioenregeling. De eenmalige betaling van een koopsom dient hetzelfde doel als de periodieke betaling van premies, namelijk de financiering van pensioenen.

Kostendekkende premie: Hiermee wordt bedoeld de premie, die nodig is om volledig te kunnen voldoen aan de onvoorwaardelijke en - in voorkomende gevallen - voorwaardelijke onderdelen van de pensioenovereenkomst. Deze premie bestaat kort samengevat uit de actuariel benodigde premie voor de inkoop van het onvoorwaardelijk deel van de uit de pensioenovereenkomst voortvloeiende pensioenverplichting, een opslag voor solvabiliteit, een opslag voor uitvoeringskosten en de actuariel benodigde premie voor het voorwaardelijk deel van de pensioenovereenkomst.

Matching-portefeuille: Beleggingen die worden ingezet om het renterisico van TDV te beperken.

Medezeggenschapsconvenant: Een door de centrale werkgevers- en werknemersorganisaties (STAR) en de samenwerkende ouderenorganisaties (CSO) in 1998 overeengekomen convenant gericht op de verbetering van medezeggenschap van pensioengerechtigden bij de uitvoering van pensioenregelingen.

Middelloodregeling: Pensioenregeling waarin de hoogte van het (behaalbare) ouderdomspensioen is gebaseerd op de gemiddelde pensioengrondslag die tijdens het deelnemerschap aan de pensioenregeling heeft gegolden.

Minimaal te ontvangen premie: te ontvangen premie zoals beschreven in de ABTN.

Minimum pensioengarantie (MPG): Bij de overgang naar de pensioenregeling 2004 is gegarandeerd dat het pensioen van de nieuwe regeling niet lager zou zijn dan dat van de toenmalige pensioenregeling.

OPF (Stichting voor Ondernemingspensioenfondsen): Organisatie van Nederlandse ondernemingspensioenfondsen. Doelstelling van de organisatie is het adviseren en voorlichten van de leden en het behartigen van de gemeenschappelijke belangen, met name bij de overheid.

Over-/onderweging: Een hoger of lager belang in een beleggingscategorie dan overeenkomt met de normportefeuille van het pensioenfonds.

Pensioenfederatie: De Pensioenfederatie behartigt namens de pensioenfondsen de belangen van deelnemers, gepensioneerden en gewezen deelnemers. De Pensioenfederatie is voortgekomen uit een samenwerking van de koepels voor ondernemings- (OPF), beroeps- (UvB) en bedrijfstakpensioenfondsen (VB).

Pensioengerechtigde: Persoon voor wie het pensioen is ingegaan.

Pensioengevend salaris: Het vaste jaarsalaris inclusief vakantietoeslag.

Pensioengrondslag: Pensioengevend salaris minus de franchise. De pensioengrondslag vormt de basis voor de berekening van het pensioen en de pensioenpremie.

Pensioenvermogen: Het saldo van de belegde middelen, vorderingen en schulden.

Performance: Berekeningsmethode waarbij zowel de inkomsten als de gerealiseerde en niet-gerealiseerde vermogensmutaties worden uitgedrukt als percentage van het tijdsgewogen geïnvesteerde bedrag.

PME (Pensioenfonds van de Metalektro): Het pensioenfonds dat de pensioenregeling uitvoert voor alle werknemers van ondernemingen binnen de bedrijfstak Metalektro, met uitzondering van grafici, vakantiewerkers en bestuurders van NV's en BV's. Voor ondernemingen bestaat de mogelijkheid dispensatie aan te vragen voor de verplichte deelname aan de bovengenoemde pensioenregeling.

Premie: De jaarlijkse bijdrage van werkgever en werknemers aan het pensioenfonds.

Private Equity: Beleggingen in niet ter beurze genoteerde ondernemingen.

PW: Afkorting voor Pensioenwet, de wet waarin de wettelijke bepalingen zijn opgenomen die pensioenfondsen dienen na te leven.

Rekenrente: Fictief rendementpercentage dat het belegde pensioenvermogen wordt geacht op te brengen in de toekomst. Bij de berekeningen voor de voorziening voor pensioenverplichtingen werd tot en met 2006 rekening gehouden met deze rekenrente.

Renteafdekking: Vermindering/eliminatie van het renterisico.

Renterisico/mismatch: Omdat de omvang van de verplichtingen groter is dan de omvang van de rentedragende bezittingen en veelal de looptijd van de verplichtingen langer is dan de looptijd van de rentedragende bezittingen, is er sprake van een mismatch tussen de rentegevoeligheid van de verplichtingen en bezittingen.

Renteswap (Interest Rate Swap): Transactie waarbij leningen tegen elkaar worden geruild. De koper betaalt een korte rente en ontvangt een lange rente.

Rentetermijnstructuur: Tabel (of grafiek) die het verband geeft tussen de looptijd van een lening enerzijds en de rente van de lening anderzijds.

Reservepositie: Het verschil tussen het aanwezige pensioenvermogen en het Vereist Eigen Vermogen

Return-portefeuille: Beleggingen waarmee, met inachtneming van limieten die gesteld zijn aan het risico, een zo hoog mogelijk rendement nagestreefd wordt.

Solvabiliteitstoets: Een door de actuaaris opgestelde toets met betrekking tot de toereikendheid van het eigenvermogen om de aangegane pensioenverplichtingen op langere termijn te kunnen nakomen.

Toeslagen: Verhoging van een pensioen of van een aanspraak op pensioen op grond van een in het pensioenreglement omschreven regeling.

TOP-SUM/SUMO: Met ingang van 1 januari 2003 is de regeling voor SUM en SUMO komen te vervallen en vervangen door een opbouwregeling voor tijdelijk ouderdomspensioen (TOP). De uitvoering van de TOP-regeling en de nog lopende SUM-uitkeringen valt vanaf deze datum onder de verantwoordelijkheid van het Pensioenfonds van de Metalektro (PME).

Uitvoeringsovereenkomst: Overeenkomst tussen Ardagh Metal Packaging Netherlands B.V./Ardagh Services Netherlands B.V. en Pensioenfonds TDV omtrent de uitvoering en financiering van de pensioenregeling(en).

Uniform Pensioen Overzicht (UPO): Pensioenopgave zoals afgesproken tussen pensioenfondsen en verzekeraars om pensioenopgaven makkelijker vergelijkbaar en optelbaar te maken.

Verbruikleen: Het uitlenen van effecten waarbij het juridische eigendom wordt overgedragen, maar het economische eigendom in bezit van het fonds blijft.

Vereist Eigen Vermogen/Vereiste dekkingsgraad: Het Eigen Vermogen/de dekkingsgraad waarbij met een zekerheid van 97,5% wordt voorkomen dat het pensioenfonds binnen een periode van een jaar over minder vermogen beschikt dan de hoogte van de TV.

Visatie(commisatie): In de 'Principes voor goed pensioenfondsbestuur' vastgelegde mogelijkheid om – één keer in de drie jaar of vaker als daartoe aanleiding is – het functioneren van het bestuur te laten toetsen door een visitatiecommissie. De wordt benoemd door het bestuur en bestaat uit ten minste drie onafhankelijke deskundigen.

Voorziening voor pensioenverplichtingen (VPV): Bedrag dat aanwezig moet zijn om samen met de toekomstige premieontvangsten aan de reeds bestaande pensioenverplichtingen te kunnen voldoen.

VPP-TDV: De Vereniging van Pensioengerechtigden van Pensioenfonds TDV vertegenwoordigt pensioengerechtigden en gewezen deelnemers van Stichting Pensioenfonds TDV.

Waardeoverdracht: Het conform de wettelijke overdrachtsregels overdragen van de contante waarde van pensioenaanspraken wanneer een werknemer van pensioenregeling wisselt. Pensioenaanspraken worden afgekocht door de pensioenuitvoerder van de oude werkgever en de afkoopwaarde wordt rechtstreeks overgedragen aan de pensioenuitvoerder van de nieuwe werkgever.

Wet Inkomen naar Arbeidsvermogen (WIA): Deze wet vervangt sinds 29 december 2005 de Wet op Arbeidsongeschiktheid (WAO). De WIA kent twee aparte regelingen: de WGA (Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten) en de IVA (Inkomensverzekering Volledig Arbeidsongeschikten).

Zuiver kostendekkende premie: Zie het begrip "kostendekkende premie".

Jaarverslag 2012

Uitgave:
Stichting
Pensioenfonds
TDV

Drukwerk:
Print & Graphics